

1—6 mars

Debatter m. m.

	Sid.
Onsdagen den 6 mars	
Svar på interpellationer:	
av herr Johansson, Anders, om utredning ang. förutsättningarna för rening av spillolja	7
av herr Sörlin om förbättrade villkor för radiolyssnare i glesbygderna	9
Anslag under andra huvudtiteln:	
Uppdelning av Norrbygdens vattendomstol	12
Höjning av arvudet till vattenrättsnämndeman	16
Fångvårdsanstalterna	18
Länsstyrelsernas kostnader för fängstransport	20
Förstärkning av civildepartementets statistikgrupp	21
Statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg	24
Vissa byggnadsarbeten för marinen	29
Höjning av tullen å fisknät	31
Lagfartsstämpeln vid förvärv av egnahem	32
Samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna	34
Grunderna för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor	36
Provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.	37
Upphävande av byggnadsregleringen m. m.	39
Interpellation av herr Andersson, Torsten, om beredande åt bostads-sökande i Stockholm av sysselsättning och bostäder å annan ort ...	43

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 6 mars

	Sid.
Utrikesutskottets utlåtande nr 1, om godkännande av överenskommelse med Tjeckoslovakien ang. reglering av vissa anspråk och fordringar	10
Statsutskottets utlåtande nr 2, ang. utgifterna under andra huvudtiteln (justitiedepartementet)	10
— nr 12, ang. utgifterna under tolfte huvudtiteln (civildepartementet)	21
— nr 30, ang. bestridande av vissa haverikostnader	24
— nr 31, ang. täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom proprietalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper	24
— nr 32, ang. fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag	24
— nr 33, ang. bidrag ur statens järnvägars driftmedel till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg	24
— nr 34, ang. frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan m. m.	29
— nr 35, ang. fråga om befrielse från viss betalningsskyldighet till kronan	29
— nr 36, ang. ersättning till Matilda Elisabet Andersson m. fl.	29
— nr 37, ang. återbäring av viss arvs- och kvarlåtenskapsskatt	29
— nr 38, ang. anslag under försvarets fonder m. m.	29
— nr 39, ang. fortsatt statsgaranti för exportkredit m. m.	31
Bevillningsutskottets betänkande nr 8, ang. ändring i kommunalskattelagen m. m.	31
— nr 9, ang. vissa ändringar i tulltaxan	31
— nr 10, ang. beräkningen av lagfartsstämpel vid förvärv av egna hem	32
— nr 11, ang. undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitutions	33
— nr 12, ang. rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift	33
— nr 15, ang. ändrad lydelse av 5 § förordningen om särskild skatt å bensin och motorsprit	33
Bankoutskottets utlåtande nr 3, ang. verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning	33
Första lagutskottets utlåtande nr 9, om lagstiftning ang. användningen av våld vid utsökningsförrättning	34
Andra lagutskottets utlåtande nr 5, ang. samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna	34
— nr 6, ang. ändringar i familjebidragsförordningen m. m.	35
— nr 7, ang. grunderna för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor	36
— nr 8, ang. provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.	37
Tredje lagutskottets utlåtande nr 5, ang. upphävande av byggnadsregleringen m. m.	39
Jordbruksutskottets utlåtande nr 4, ang. befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan m. m.	43

Fredagen den 1 mars

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr *Wahlund* anmälde, att han under gårdagen infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 22 och den 26 nästlidne februari.

Upplästes en till kammaren inkommen ansöknings, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogat läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om fortsatt ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 1/3 till och med den 30/3 1957.

Haparanda lasarett den 26/2 1957

Jakob F. Grym

Att riksdagsman *Jakob Grym*, född den 22/8 1898, på grund av sjukdom — gallstensoperation — är oförmögen till arbete fr. o. m. den 1 mars t. o. m. den 30 mars 1957 intygas.

Haparanda den 26/2 1957

Heikki Liiri

T. f. lasarettsläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1957/58 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1956/

57, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1957/58;

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter;

nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1957/58 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde; och

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag till nybyggnad för konstfackskolan.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål; och

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, m. m.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 108, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med

förslag till lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 320) om införande av landstingslagen.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 109, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promille-tal, varmed skogsvårdsavgiften för år 1957 skall utgå.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 77, angående fångvårdsanstalt i Ulrikfors, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 79, med förslag till lag om upphävande av 24 kap. 3 § kyrkolagen, m. m.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 69, med förslag till luftfartslag m. m.;

nr 80, med förslag till lag angående ändring i lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning, m. m.;

nr 81, rörande ratifikation av en konvention om social trygghet mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland; samt

nr 82, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser, m. m.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Tjeckoslovakien angående reglering av vissa anspråk och fordringar;

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgif-

ter för budgetåret 1957/58 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1957/58 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom proprietalanser i försvarets civilförvaltningsräkenskaper;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag ur statens järnvägars driftmedel till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg, jämte i ämnet väckt motion;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fråga om befrielse från viss betalningskyldighet till kronan;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Matilda Elisabet Andersson m. fl.;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återbäring av viss arvs- och kvarlåtenskapsskatt;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1957/58 under försvarets fonder m. m. jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statsgaranti för exportkredit m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.;

nr 9, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i gällande tulltaxa;

nr 10, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för beräkning av lagfartsstämpel vid förvärv av vissa slag av egna hem;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitutions;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift; och

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit;

bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

första lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckta motioner om lagstiftning angående användningen av våld vid utsökningsförrättning;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion angående viss ändring av bestämmelserna om samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna;

nr 6, i anledning av väckta motioner om ändringar i familjebidragsförordningen m. m.;

nr 7, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor; och

nr 8, i anledning av väckta motioner om en provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.;

tredje lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om upphävande av byggnadsregleringen m. m.; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan m. m.

Anmäldes och bordlades en av herr *Bergh, Ragnar*, under sammanträdet till herr talmannen avlämnad motion, nr 403, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upphävande av 24 kap. 3 § kyrkolagen, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.08.

In fidem
G. H. Berggren

Tisdagen den 5 mars

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne februari.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 94, angående val av fullmäktige i riksbanken med suppleanter; och

nr 101, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret med suppleanter;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr 95, för herr Gunnar Svärd att vara fullmäktig i riksbanken;

nr 96, för herr Gustaf Kollberg att vara fullmäktig i riksbanken;

nr 97, för herr Ragnar Sundén att vara suppleant för en av riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 98, för herr Nils Aastrup att vara suppleant för en av riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 99, för herr Emil Ahlkvist att vara suppleant för en av riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 100, för herr Otto Jakob Westling att vara suppleant för en av riksdagens fullmäktige i riksbanken;

nr 102, för herr Anders Pettersson att vara fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 103, för herr Patrik Svensson att vara fullmäktig i riksgäldskontoret;

nr 104, för herr Ivar Johansson att vara suppleant för en fullmäktig i riksgäldskontoret; och

nr 105, för herr Gösta Netzén att vara suppleant för en fullmäktig i riksgäldskontoret.

Anmäldes och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 110, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 69, med förslag till luftfartslag m. m.;

nr 80, med förslag till lag angående ändring i lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning, m. m.;

nr 81, rörande ratifikation av en konvention om social trygghet mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland; samt

nr 82, med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 maj 1941 (nr 350) angående skogsvårdsstyrelser, m. m.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott den av herr *Bergh, Ragnar*, väckta motionen nr 403.

Föredrogos och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 2, 12 och 30—39, bevillningsutskottets betänkanden nr 8—12 och 15, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtande nr 9, andra lagutskottets utlåtanden nr 5—8, tredje lagutskottets utlåtande nr 5 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 4.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 83, med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 § 1 mom. B. värnpliktslagen den 30 december 1941 (nr 967);

nr 84, angående vissa anslag till epileptikervården för budgetåret 1957/58 m. m.;

nr 85, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus m. m.;

Om utredning ang. förutsättningarna för rening av spillolja

nr 86, angående omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen; samt

nr 87, angående avgivande av förklaring i enlighet med bestämmelserna i artikel 36 moment 2 i stadgan för den internationella domstolen.

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § 2 mom. lagen den 28 september 1951 (nr 649) om straff för vissa trafikbrott.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 404, av herrar *Huss* och *Edström*,
nr 405, av herr *Werner*, samt
nr 406, av herr *Englund* m. fl.,

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.04.

In fidem
G. H. Berggren

Onsdagen den 6 mars

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Herr *Åman* anmälde, att han den 2 innevarande månad infunnit sig vid riksdagen.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsmannen *Gunnar Andersson* på grund blödande magsår vårdas på medicinska avdelningen, Lasarettet, Stocksund, fr. o. m. den 5/3 1957 och tills vidare under minst tre veckor är oförmögen till arbete intygas härmed.

Lasarettet, Stocksund den 5/3 1957

Sture Tillman
Bitr. lasarettsläkare

Om utredning ang. förutsättningarna för rening av spillolja

Ordet lämnades till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet *LANGE*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Anders Johanssons* interpellation om utredning angående förutsättningar-

na för rening av spillolja, och nu anförde:

Herr talman! Herr *Anders Johansson* har i en interpellation frågat mig, om jag mot bakgrunden av de genom Suezkrisen ändrade kostnadsförhållandena för mineraloljor vill låta utreda de ekonomiska förutsättningarna att genom rening av spillolja återvinna användbara produkter, främst smörjoljor, inom försvarsväsendet, statens järnvägar och andra områden för offentlig verksamhet, samt — om rening av spillolja visar sig ekonomiskt fördelaktig — vidta erforderliga åtgärder i sådant syfte.

Med anledning härav vill jag först erinra om att det för omkring ett år sedan vid riksdagens behandling av de av interpellanten nämnda motionerna konstaterades, att med då rådande priser på smörjoljor rening av spillolja i allmänhet icke vore lönsam.

De kostnadsrelationer, på vilka ställningstagandet föregående år grundades, har, som interpellanten framhållit, genom Suezkrisen ändrats. Vissa prishöjningar har sålunda ägt rum på smörjoljor, liksom på övriga mineraloljeprodukter. Varierande för olika produkter synes priserna ha stigit mellan 10 och

Om utredning ang. förutsättningarna för rening av spillolja

20 procent. Enligt vad som upplysts mig torde emellertid dessa prishöjningar inte väsentligt ha förbättrat lönsamheten av oljereining. Det är också ovisst, på vilken nivå prisläget på längre sikt stabiliserar sig.

Oaktat sålunda de ekonomiska förutsättningarna för rening av smörjoljor även i detta läge måste betecknas som mindre goda, försiggår dock inom landet en sådan verksamhet i begränsad omfattning. Detta sker dels i smärre, tekniskt okomplicerade anläggningar hos förbrukare, dels också hos fristående företag, som för förbrukares räkning utför en mera genomgripande rening eller omräffinerings av spillolja. Ett mindre antal anläggningar av båda de nyssnämnda typerna finnes för närvarande i drift.

Även statliga myndigheter och verk, vilka ju interpellanten närmast åsyftar, bedriver en viss verksamhet på området. Exempelvis har marinen en egen reningsanläggning i drift, medan väg- och vattenbyggnadsverket renar insamlad spillolja hos ett privat företag. Inom armén pågår för närvarande prov på renad spillolja. Inom statens järnvägar, som av interpellanten särskilt nämnts, äger däremot för närvarande ingen rening rum. Anledningen härtill är bl. a. att spilloljan finner användning som eldningsolja.

Spörsmålet om rening av smörjoljor synes allmänt sett ur svensk synpunkt främst vara av intresse ur beredskapssynpunkt. Under krig eller avspärrning kan oljereining, liksom fallet var under avspärrningen 1940—1945, ge både folkhushåll och krigsmakt ett mycket värdefullt tillskott av smörjolja. Uppbyggnaden i ett skärpt läge av en omfattande reningsverksamhet underlättas självfallet genom förekomsten av redan existerande anläggningar. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har också i sin planläggning beaktat den betydelse de fristående företagen i ett sådant läge kommer att få och söker på olika sätt animera statliga verk att pröva rening av spillolja i syfte att ge myndigheterna ökade erfarenheter på området.

Med hänsyn till vad jag här anfört vill jag sammanfattningsvis konstatera, att jag icke finner tillräckliga skäl föreligga att igångsätta en utredning av det slag interpellanten efterlyst. Samtidigt vill jag emellertid understryka, att det är angeläget att tillse att en omfattande reningsverksamhet vid behov snabbt kan sättas i gång. Även statliga myndigheter och verk bör därför i den omfattning, som i varje särskilt fall kan vara lämpligt, vidta förberedande åtgärder för att försörjningen med smörjoljor i ett skärpt läge skall kunna tryggas.

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framföra mitt tack för det svar han här lämnat på min interpellation. Det är med tillfredsställelse jag konstaterar, att statsrådet i detta sitt svar säger sig vara särskilt angelägen att understryka önskvärdheten av att en omfattande reningsverksamhet av spillolja vid behov snabbt kan komma i gång. Statsrådet syftar därvid i första hand på förhållandena vid en eventuell avspärrning, och ur den synpunkten finner han det angeläget, att statliga myndigheter och verk vidtager förberedande åtgärder för att genom rening av olja trygga sitt behov i ett sådant läge. Det är alltså de rena beredskapssynpunkterna som statsrådet här anlägger, och i det avseendet är vi fullt ense.

Därutöver hade jag emellertid själv trott, att saken även borde ha en rent nationalekonomisk och handelspolitisk sida av intresse. Det hör nämligen till god ekonomisk tradition, att man väl tillvaratager sina egna tillgångar och utnyttjar deras ekonomiska förutsättningar. Det är kolossala kvantiteter importerad olja, som efter en företagen rening på nytt kan utnyttjas och utnyttjas till hela tre fjärdedelar. Sett mot bakgrunden av de synpunkter, som jag nyss anförde, borde det vara ett starkt motiverat önskemål att möjliggöra detta, i all synnerhet när systemet redan är till fullo utprovat och därjämte i viss omfattning redan är i tillämpning.

Om förbättrade villkor för radiolyssnare i glesbygderna

Nu säger statsrådet, att reningsproceduren för närvarande inte lönar sig, och detta trots den på sistone inträdda prishöjningen på importoljan. Det är — menar statsrådet tydligen — enklare och för tillfället också billigare att köpa våra ständigt ökade kvantiteter av olja utifrån än att ge sig in på en rening och ett förnyande av den redan använda oljan. Ja, det låter givetvis säga sig, även om statsrådet i sitt svar inte har givit något siffermässigt belägg för att återrening inte lönar sig, men man frågar sig ändå, om det med tanke på vår handelsbalans och vad därmed sammanhänger är klokt att i det långa loppet resonera och handla på det sättet.

Jag är personligen glad över det intresse och den uppmärksamhet som ägnats denna sak, vilken jag själv och många med mig anser utomordentligt betydelsefull, och även om jag inte till alla delar är tillfredsställd med svaret, vågar jag ändå räkna med att handelsministern i fortsättningen kommer att följa denna fråga med det intresse och den uppmärksamhet som frågan påkallar.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om förbättrade villkor för radiolyssnare i glesbygderna

Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Andersson hade tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Sörlins interpellation om förbättrade villkor för radiolyssnare i glesbygderna. Svaret, vilket omedelbart före sammanträdet i stencilerad form utdelats till kammarens ledamöter, finnes såsom bilaga fogat vid detta protokoll. Herr statsrådet ANDERSSON erhöll nu ordet och lämnade en kort sammanfattning av svaret.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ber jag att få framföra mitt tack för det utförliga och positiva svaret på min interpellation.

På min första fråga, huruvida tekniska möjligheter finns för licensbetalare i glesbygder, som saknar telefon, att ta in program 2, lämnar statsrådet den ytterst betydelsefulla upplysningen, att avsikten är, ehuru sådan anslutning drar högst avsevärda kostnader för televerket, att under den närmaste femårsperioden ordna trådradioanslutning inom områden med otillfredsställande mottagningsförhållanden. För de cirka 280 000 radioabonnenter, varom här är fråga och av vilka inte mindre än cirka 100 000 bor i hus utan telefon, kommer detta besked att i hög grad uppskattas. Jag tillåter mig i sammanhanget förutsätta, att den mindre anslutningskostnad, som nu debiteras licensbetalare med telefon, blir oförändrad och att priset blir detsamma för icke telefonabonnenter.

Herr statsrådet förklarar vidare på min fråga, huruvida åtgärder övervägs till förbättrade lyssningsmöjligheter i glesbygderna att enligt hans mening trådradion i första hand bör utbyggas. De provisoriska FM-stationerna bör i avvaktan härpå tills vidare bibehållas — ett besked alltså till förmån för landets glesbygder.

Men de av herr statsrådet här lämnade upplysningarna finns anledning att uttala den förhoppningen, att den stora lyssnargrupp, som räknar miljontals människor i landets glesbygder, skall känna tillfredsställelse. Radion betyder för dessa så oändligt mycket. Varje åtgärd till förbättring härvidlag är en stimulans att kvarbo i trakter, som saknar de stora tätorternas rika möjligheter till förströelse. Villigheten att betala de ökade kostnaderna genom en förhöjd licensavgift blir givetvis även större bland glesbygdens folk efter kommunikationsministerns upplysning om att därigenom skapas förutsättningar för en snabbare utbyggnad av trådradionätet.

Herr talman! Jag ber än en gång att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 83, med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 § 1 mom. B. värnpliktslagen den 30 december 1941 (nr 967).

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 84, angående vissa anslag till epileptikervården för budgetåret 1957/58 m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 85, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus m. m.

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 86, angående omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen.

Herr LINDBLOM (fp):

Herr talman! Med hänsyn till omfattningen av det ärende, som avses i Kungl. Maj:ts proposition nr 86, angående omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen, hemställer jag, att kammaren måtte medgiva att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda kungliga proposition utsträcker till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad herr Lindblom därunder hemställt, varefter ifrågavarande kungl. proposition hänvisades till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 87, angående avgivande av förklaring i enlighet med bestämmelserna i artikel 36 moment 2 i stadgan för den internationella domstolen.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 404, av herrar *Huss* och *Edström*; nr 405, av herr *Werner*; och nr 406, av herr *Englund* m. fl.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av överenskomelse mellan Sverige och Tjeckoslovakien angående reglering av vissa anspråk och fordringar, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1957/58 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1—22

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 23

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vattendomstolarnas personalförteckning, vilka enligt statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 3 januari 1957 föreslagits av departementschefen, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för vattendomstolarna, att tillämpas under budgetåret 1957/58, dels ock till Vattendomstolarna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 306 500 kronor.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebar bland annat, att viss personalförstärkning skulle vidtagas i fråga om Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar samt att dagarvudet till vattenrättsnämndeman skulle höjas från 30 till 40 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr

Grym m. fl. (I: 22) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset m. fl. (II: 20), i vilka hemställts, att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag, måtte besluta, att Norrbygdens vattendomstol skulle uppdelas på så sätt, att en självständig vattendomstol, med en uppsättning motsvarande den föreslagna förstärkningen, upprättades för i huvudsak Norrbottens län och stationerades till Luleå stad;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Eliasson* (I: 167) och den andra inom andra kammaren av herrar *Gezelius* och *Jansson* i Aspeboda (II: 201);

dels ock en inom andra kammaren av herr *Fröding* väckt motion (II: 161), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå den föreslagna höjningen av dagarvode till vattenrättsnämndeman samt med 10 000 kronor sänka det under ifrågavarande punkt upptagna anslaget.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 22 och II: 20 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 167 och II: 201 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

III. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 161

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vattendomstolarnas personalförteckning, vilka angivits av departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1957;

b) fastställa under punkten införd avlöningsstat för vattendomstolarna att tillämpas under budgetåret 1957/58;

c) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 306 500 kronor.

Reservationer hade anmälts

a) av herrar *Karl Andersson*, *Ragnar Bergh* och *Heckscher*, vilka ansett, att

utskottets yttrande angående motionerna I: 22 och II: 20 bort hava följande lydelse:

»Det i motionerna I: 22 och II: 20 framställda förslaget om en uppdelning av Norrbygdens vattendomstol ansluter sig till uttalanden i denna riktning i de remissyttrandena som avgivits av vattenfallsstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, Lantbruksförbundet och Norrländska vattenkraftsutredningen. De synpunkter som därvid framkommit synes utskottet böra närmare övervägas. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär ytterligare utredning av frågan.»

samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 22 och II: 20 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i det sålunda föreslagna yttrandet anförts;

b) av herrar *Ragnar Bergh*, *Gerhard Nilsson* i Gävle och *Heckscher*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka yrkandet i motionen II: 161 om oförändrat dagarvode till vattenrättsnämndeman, samt i enlighet därmed ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, och att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 161

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vattendomstolarnas personalförteckning, vilka angivits av departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för den 3 januari 1957;

b) fastställa i reservationen införd avlöningsstat för vattendomstolarna att tillämpas under budgetåret 1957/58;

c) till Vattendomstolarna: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 296 500 kronor;

c) av herrar *Hesselbom* och *Malmberg*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

På framställning av herr talmannen beslöts att ifrågavarande punkt skulle företagas till avgörande momentvis.

*Mom. I***Ang. uppdelning av Norrbygdens vattendomstol**

Herr BERGH, RAGNAR (h):

Herr talman! Den reservation, som finns fogad till denna punkt, bör betraktas mot bakgrunden av den underbemanning, som sedan länge har kännetecknat Norrbygdens vattendomstol.

Det är att hälsa med mycken tillfredsställelse, att man nu från kanslihusets sida har föreslagit en förstärkning av denna domstol, så att den flaskhals, som den länge har utgjort, i någon mån kan få anses vidgad. Däremot är det en öppen fråga, huruvida den förstärkning, som nu är föreslagen och som utskottet har tillstyrkt, är tillräcklig. För ett par år sedan visade statsrevisionen genom några exempel, hur man här i landet förlorar pengar på att vattendomstolen där uppe inte kunnat hinna med sina arbetsuppgifter på det sätt som hade varit önskvärt.

Nu har frågan om förstärkningen av Norrbygdens vattendomstol också förknippats med spörsmålet, huruvida man borde dela upp den och inrätta en vattendomstol med placering någonstans i Norrbottens län eller om man som nu skall låta vattendomstolen ligga kvar i Umeå och betjäna även Norrbottens län. I det avseendet har utredningsmannen företrätt den meningen, att man borde avstå från tanken att göra en uppdelning av Norrbygdens vattendomstol. Ett av de skäl mot en vattendomstol i Norrbottens län, som redovisats för utskottet, är att en sådan domstol skulle bli något för liten för att den underordnade domarpersonalen där skulle kunna få tillräcklig utbildning. Mot det argumentet är i och för sig att säga, att om den nu föreslagna och tillstyrkta förstärkningen är i knappaste laget och följaktligen måste förstärkas, så minskar ju undan för undan värdet i detta argument.

Vidare har man invänt, att det skulle vara svårt att rekrytera en vattendomstol i Norrbotten. Jag vet för min del inte, varför det skulle vara svårare att

rekrytera den än de häradsrätter som finns där uppe — vi har ju häradsrätter i både Gällivare och Haparanda, för att nämna mycket avlägsna orter.

Vad som emellertid är rätt väsentligt i detta sammanhang, bortsett från att man bör hålla möjligheterna öppna för framtiden, är att utredningsmannens ståndpunkt har underkänts av remissorgan, som man måste tillmäta ett ganska avsevärt vitsord. Dit hör vattenfallsstyrelsen, som får anses representera en alldeles särskild sakkunskap när det gäller behovet av en vattendomstol i Norrbottens län. Till dessa remissorgan hör vidare lantbruksstyrelsen — som man ju knappast heller kan beskylla för några lokalpatriotiska intentioner i detta sammanhang — och norrländska vattenkraftsutredningen.

Dessa bägge omständigheter — att man bör ha vägarna öppna för framtiden och att de remissorgan, som jag nyss nämnt, är tveksamma huruvida utredningsmannen bedömt läget rätt — talar, såvitt jag förstår, för att den till denna punkt fogade reservationen bör biträdas av kammaren. Den innehåller icke ett yrkande om att man nu skulle besluta en uppdelning, utan ett förord för att frågan skall bli föremål för närmare övervägande. Det är ju inte uteslutet att man, sedan förstärkningen av Norrbygdens vattendomstol kommit att medföra anspråk på kapitalutgifter i Umeå, om några år finner att det ändå är nödvändigt att dela vattendomstolen. Alla skäl talar enligt min mening för att man inte nu beslutar i delningsfrågan utan håller den öppen, såsom det föreslås i reservationen.

Med den motiveringen, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den av herr Karl Andersson m. fl. vid denna punkt under nr 1) a) fogade reservationen.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s):

Herr talman! Jag kan instämma med herr Bergh, när han säger att det är mycket glädjande, att vi nu får denna kraftiga förstärkning av personalen i vattendomstolarna. Därmed skall väl be-

Ang. uppdelning av Norrbygdens vattendomstol

tydande möjligheter skapas att avarbeta den besvärande balans, som råder beträffande vattenmålen i de två norra vattendomstolarna. Däremot kan jag i fråga om det yrkande som herr Bergh har ställt inte gärna komma till samma slutsatser. Såsom herr Bergh erinrade om hade vi på tredje avdelningen i statsutskottet, när vi behandlade denna fråga, förmånen att av utredningsmannen, lagman Viklund, få en mycket ingående redogörelse för de skäl, som legat till grund för hans ställningstagande i frågan.

I motionerna II: 20 och I: 22, som herr Bergh byggde sitt yrkande på, ifrågasattes, om inte en uppdelning av Norrbygdens vattendomstol, så att man skulle få en mindre, självständig domstol i Luleå, skulle få till följd en effektivare handläggning av vattenmålen. Vi kom dock i utskottet till den uppfattningen, att en sådan uppdelning skulle verka i rakt motsatt riktning. I en liten vattendomstol kan man inte lika effektivt utnyttja personalen som i en större sådan. Särskilt vattenrättssekreterarna skulle få en synnerligen ojämn arbetsbelastning i en mindre domstol; i en större kan arbetsuppgifterna fördelas mellan avdelningarna och en jämnare arbetsfördelning åstadkommas. Det sägs även i motionerna att det skulle vara till fördel för befolkningen, om den hade att vända sig till Luleå i stället för till Umeå, på grund av det längre avståndet till domstolen i Umeå. Men nu är det ju ändå så, att förrättningsmännen reser ut till platsen för det kommande kraftverksbygget eller platsen för en vattenreglering och där håller sammanträden med sakägarna. Befolkningen och sakägarna behöver alltså inte resa till domstolen, utan domstolen kommer till befolkningen. I det stycket finns det således ingen grund för den uppfattning, som kommer fram i motionerna.

Man kan ju inte heller bortse från att det uppkommer betydande kostnader, om en ny domstol skall inrättas, och åtminstone herr Bergh brukar ju i vanliga fall vara ganska lyhörd för sådana synpunkter.

Härtill kommer — en sak som också herr Bergh berörde — att det nog är svårare att få kvalificerad personal till Luleå. Det är ju inte så roligt att konstatera detta, men det är dock ett faktum som man måste ha med i bilden.

Reservanterna går inte direkt på motionerna utan vill för sin del ha ytterligare en utredning, och man fotar därvid sin uppfattning på vissa remissyttranden. Lantbruksförbundet har dock inte, såsom herr Bergh sade, förordat en vattendomstol i Luleå, utan det är lantbruksstyrelsen som gjort detta.

Här har ändå presterats en utredning, som helt nyligen blivit färdig, och då tycker man ju kanske att det inte är på sin plats att man sätter i gång ytterligare en utredning i denna fråga, såsom herr Bergh och reservanterna påyrkar.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BERGH, RAGNAR, (h) kort genmäle:

Herr talman! Skillnaden mellan herr Svedbergs och mitt resonemang i denna fråga är, att han uteslutande lutar på vad en utredningsman har sagt. Jag har givetvis också ett mycket stort förtroende för utredningsmannen, men om utredningsmannens förslag skulle ha biträtts av alla remissorgan, hade det ju framstått såsom ännu starkare. Men eftersom så betydande sakkunniga remissorgan som vattenfallsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och norrländska vattenkraftsutredningen haft en annan mening än utredningsmannen, är jag oviss om vem som har träffat rätt — om det är utredningsmannen eller de andra. I detta ovissa läge anser jag att frågan bör bli föremål för ytterligare omprövning och att den bör bli det även med hänsyn till att den personalförstärkning, som nu är föreslagen, sannolikt kommer att visa sig otillräcklig.

Jag kan inte såsom herr Svedberg utan vidare påstå, att den eller den har rätt, när det råder olika meningar i en och samma fråga, och det finns betydande

Ang. uppdelning av Norrbygdens vattendomstol

auktoriteter på båda hållen. Enligt vanligt sätt att reagera bör man därför ta sig en ytterligare fundering på saken.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart, att när man inom utskottet har att ta ställning till en sådan här fråga, framkommer det olika synpunkter. Det övervägande antalet remissinstanser har gått på utredningsmannens linje. De remissorgan, som herr Bergh åberopar, är däremot inte eniga, utan två vill ha en fristående vattendomstol i Luleå, medan två anser att det borde räcka med att en avdelning av vattendomstolen i Umeå förlades till Luleå. Det är alltså olika meningar, som bryter sig mot varandra, och under sådana förhållanden måste man givetvis försöka komma fram till en mening som man tycker är hållbar. När denna mening kan få stöd av en nyligen företagen utredning, kan jag inte alls förstå att några felaktigheter skulle vidlåda utskottets förslag.

För övrigt har man också vissa skäl att misstänka, att herr Bergh i denna fråga har låtit sig påverkas av vissa lokalpatriotiska stämningar.

Herr NYSTRÖM (s):

Herr talman! Herr Bergh har här inför kammaren lämnat en redogörelse, som har givit oss en mycket klar bild över förhållandena på vattendomstolarnas område och särskilt då vad avser Norrbygdens vattendomstol. Jag har ingenting alls att tillägga till herr Berghs yttrande.

Det förefaller mig emellertid, herr talman, som om utskottet i fråga om motionerna nr 22 i första kammaren och nr 20 i andra kammaren, i vilka föreslagits en uppdelning av Norrbygdens vattendomstol, hade tagit alltför stor hänsyn till utredningsmannens överväganden i frågan, med resultat att det inte ansett sig kunna framlägga förslag om den i motionerna önskade uppdelningen. På anförda grunder anser utskottet allt-

så, att motionerna icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd, trots att vattenfallsstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län, Lantbruksförbundet och norrländska vattenkraftsutredningen i sina remissyttranden anslutit sig till förslaget om uppdelning. Man tycker att utskottet borde ha kunnat överväga frågan och som sitt utlåtande ta reservationen och dess hemställan. Så långt har dock utskottets välvilja inte sträckt sig. Det som anförts i motionerna måste emellertid ge en klar och talande bild av behovet om en uppdelning av Norrbygdens vattendomstol.

Jag har, herr talman, ingen anledning att upprepa vad herr Bergh anfört i denna fråga. Jag vill bara helt kort instämma i allt vad herr Bergh här sagt och yrkar alltså bifall till den till utskottsutlåtandet fogade, med 1) a) betecknade reservationen.

Herr HESSELBOM (s):

Herr talman! Utöver de synpunkter, som redan anförts i denna debatt skulle jag vilja framhålla några fakta som torde ha relevans i detta sammanhang.

Av det av bränsleutredningen i december avlämnade betänkandet framgår, att av vårt lands vattenkraftstillgångar är inte mindre än drygt 45 procent belägna i de två nordligaste länen, d. v. s. den del av vårt land, som huvudsakligen omfattas av nuvarande Norrbygdens vattendomstol. Om man därtill håller i minnet att ett forcerat utbyggande av vår vattenkraft är ofrånkomligt, om vi skall kunna klara vår kraftförsörjning och därmed hålla vår ställning ekonomiskt sett, så kommer man till den slutsatsen, att det måste bli en ökad arbetsbelastning på Norrbygdens vattendomstol och att denna arbetsbelastning får en förskjutning allt längre norrut.

Den föreslagna förstärkningen av Norrbygdens vattendomstol är att hälsa med tillfredsställelse. Men man har anledning att fråga sig, om den är tillräcklig. Jag tror för min del att den inte blir tillräcklig om några år. Utvecklingen kommer helt säkert att visa

Ang. uppdelning av Norrbygdens vattendomstol

att en ytterligare förstärkning blir nödvändig, och då kommer också en uppdelning av domstolen att framstå som det mest rationella. Utskottets talesman har här redogjort för de synpunkter som utredningsmannen, lagman Viklund, anfört i denna fråga. Jag vill dock understrika vad som tidigare sagts, nämligen att det finns andra sakkunniga på området som har annan uppfattning. Det är givetvis svårt för en icke sakkunnig att taga ställning i frågan, men som jag sade tidigare, så kommer inom en ganska snar framtid behovet av en ytterligare förstärkning att framstå som oundvikligt och att då synes en uppdelning av domstolen vara den mest rationella lösningen.

Jag har därför, herr talman, kommit fram till att när kammaren nu har att taga ställning till föreliggande förslag, så bör nog kammaren följa den av herr Karl Andersson m. fl. avgivna reservationen. Jag ber att få instämma i det yrkande som framställts om bifall till denna reservation.

Herr ANDERSSON, KARL, (s):

Herr talman! Efter herr Hesselboms anförande har jag inte mycket att tillägga. Jag vill endast med ett par ord ange varför jag har kommit att stå som reservant i denna fråga.

Det kan inte vara några lokalpatriotiska skäl som föranlett mig till detta, utan det är de rent sakliga skäl som vi kommit att ta del av på utskottets fjärde avdelning. När vi där behandlar vattenbyggnadsfrågor, har vi fått ta del av företeelser på detta område som gör, att man måste ställa sig litet tveksam till om den nuvarande ordningen är fullt ändamålsenlig. Nu är det uppenbart, att den förstärkning, som är föreslagen och som väl alla är eniga om, kommer att visa sig välgörande. Frågan är om den är tillräcklig. Jag vill bara erinra om förhållandena på vattenbyggnadsområdet exempelvis vid Bergeforsen, där man i väntan på vattendomstolens arbete höll på att få avbryta byggnadsarbetena. Likadant är det nu vid Porsi i Lule älv,

där vattendomstolen inte har möjligheter att hinna med sin prövning så att utbyggnaden kan ske i den från början planerade ordningen.

Det är sådana saker som gör att man blir litet betänksam. Med all möjlig respekt för utredningsmannen, på vars utlåtande utskottet har grundat sin mening, vill jag ändå tillmäta vattenfallsstyrelsen någon erfarenhet och sakkunskap på detta område. Det är oftast styrelsen som är sakägare i detta fall, och följaktligen är vattenfallsstyrelsens erfarenheter också något att bygga på.

Detta är således anledningen till att jag blivit reservant. Jag har inte någon definitiv uppfattning om huruvida domstolen bör uppdelas. Det är en fråga som jag inte har kunnat bedöma. Men jag har velat ha sagt, att det inte kan skada saken, om man håller frågan öppen i avvaktan på hur den förstärkning kommer att verka, som i dag sannolikt kommer att beslutas.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s):

Herr talman! Jag tycker att man ännu en gång kan konstatera, att varken reservanterna eller motionärerna satt i fråga ytterligare personalförstärkning vid Norrbygdens vattendomstol, utan att det endast är en uppdelning av domstolen man syftar till. Det har vidare blivit klarlagt, att om man får en mindre vattendomstol, kan man inte utnyttja personalen effektivt. Jag tycker därför att linjen med en ytterligare förstärkning av vattendomstolen i Umeå är den, som man kommer att nå längst med.

Till herr Andersson i Rixö vill jag ställa frågan: Vad är det egentligen för mening med att tillsätta ytterligare en utredning, när man ändå inte anser sig kunna lita på den utredning som förevarit?

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande momentet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som in-

Ang. höjning av arvodet till vattenrättsnämndeman

nefattades i den av herr Karl Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2 punkten 23 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Karl Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 41.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Mom. II

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. III

Ang. höjning av arvodet till vattenrättsnämndeman

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! I föl uttalade sig statsutskottet för att frågan om en höjning av traktamentena till nämndemän i häradsrätterna skulle övervägas. Kungl. Maj:t har tillmötesgått denna önskan och

föreslår nu en höjning av de vanliga nämndemanstraktamentena från 20 kronor till 30 kronor per dag. Kostnaden beräknas till cirka 400 000 kronor. Men i samband därmed har Kungl. Maj:t också föreslagit, att vattenrättsnämndemännens traktamenten skall ökas från nuvarande 30 till 40 kronor. Man har tydligen ansett, att nuvarande skillnad i traktamenten borde bibehållas. Jag har svårt att inse att så bör ske.

I bägge fallen är det fråga om förtroendeuppdrag, och riksdagen har intagit den ställningen att traktamenten för förtroendeuppdrag icke skall betraktas som ersättning för utfört arbete. De skall i stället ses från den synpunkten, att ingen av ekonomiska skäl skall vara förhindrad att ta emot ett sådant uppdrag. Eftersom det gäller förtroendeuppdrag i båda fallen, förefaller det mig självklart att samma principer bör tillämpas vid bedömningen av traktamentena.

När traktamenten infördes första gången för vattenrättsnämndemän, skrevs visserligen, att arvodet vore att anse som en avlöning. Det var år 1918. Sedan dess har uppfattningarna om det principiellt avgörande när det gäller att fixera traktamentenas storlek ändrats. Jag anser alltså, att den höjning, som man nu har föreslagit beträffande vattenrättsnämndemännen, icke är principiellt välgrundad. Jag räknar dessutom med den risken, att ett bifall till förslaget på denna punkt skulle kunna föranleda framställningar om att nämndemän i häradsrätter skall få ytterligare höjt arvode. Då rör det sig om mycket mera pengar. När det gäller vattenrättsnämndemännen kostar höjningen bara 10 000 kronor, men det framgår av vad jag nyss sade, att det skulle kosta 400 000 kronor att höja de andra arvodena med ytterligare tio kronor.

Av dessa skäl, herr talman, anser jag att man icke bör bifalla propositionen på denna punkt, utan att den bör avslås i vad den avser höjning av vattenrättsnämndemännens traktamenten. Med denna motivering ber jag att få yrka bifall till den reservation, som är fogad till punkt 23 och betecknad med 1) b).

Ang. höjning av arvodet till vattenrättsnämndeman

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! Jag skall inte närmare gå in på det principiella resonemanget om huruvida nämndeman i vattendomstol bör åtnjuta högre arvode än nämndeman i häradsrätt. Det är väl på det sättet, om man här skall försöka göra en jämförelse, att tjänstgöringsförhållandena är väsentligt olika för de båda slagen av nämndemän. Jag tror därför inte att man har några bestämda hållpunkter, när man skall försöka jämföra deras ersättningar.

Man har på sina håll gjort gällande, att vattenrättsnämndemännens tjänstgöring skulle vara mera fysiskt påfrestande på grund av arbetets art och att detta alltså skulle motivera ett högre arvode. Personligen anser jag inte, att argumentet är särdeles hållbart. Det måste ju alltid bli en bedömningsfråga, huruvida det skall anses mera påfrestande att sitta stilla i en häradsrätt en hel dag än att delta i syneförrättningar ute i markerna, som ju vattendomstolornas nämndemän ofta måste göra. Jag tror därför att man får åberopa andra omständigheter, om man vill försöka motivera en skillnad i arvodesättningen.

Vid en jämförelse mellan dessa båda kategorier tror jag man vågar göra gällande, att uppdragets karaktär av förtroendeuppdrag och hedersuppdrag är självklart i båda fallen. Men vattenrättsnämndemannauppdragets karaktär i det avseendet är kanske inte lika klart markerad som häradsnämndemannauppdraget i det allmänna medvetandet.

Redan år 1918 beslutade riksdagen att införa arvoden för vattenrättsnämndemännen. I anknytning till detta beslut uttalade riksdagen, att avsikten därmed var att bereda gottgörelse för det med befattningen förenade besväret jämte tidsspillan och att arvodet följaktligen vore att anse som en avlöning. Det var alltså år 1918. Häradsrätternas nämndemän fick inte lagstadgade arvoden förrän år 1953. Då beslöt riksdagen att arvode skulle utgå även till häradsrätternas ledamöter, och därvid uttalade riksdagen, att gottgörelse för nämndemannauppdraget borde bestämmas så att den

icke förändrade uppdragets karaktär av ett heders- och förtroendeuppdrag. Av dessa båda formuleringar får man alltså närmast den uppfattningen, att riksdagen har velat markera en viss skillnad i karaktären av de båda arvoden, som man vart för sig har beslutat.

Om man skall försöka jämföra tjänstgöringstiderna för de olika kategorierna nämndemän, vet jag inte riktigt, till vilket resultat man skulle komma. Det är möjligt, att en sådan jämförelse skulle visa, att den genomsnittliga tjänstgöringstiden för nämndemännen i häradsrätterna är lika lång som för nämndemännen i vattendomstolorna. Men jag tror att en sådan utredning också skulle komma att visa, att ett mycket stort antal av vattendomstolornas nämndemän har så lång tjänstgöringstid, att det på ett mycket ingripande sätt påverkar deras försörjningsmöjligheter. Även om det finns en hel del vattenrättsnämndemän med korta tjänstgöringstider — kanske ett par dagar om året — finns det många som har tjänstgöringstider som sträcker sig över flera månader av året. Om man ser på förhållandena för närvarande vid de stora kraftverksutbyggnaderna och regleringsföretagen i Norrland, finner man, att vattendomstolornas arbete är mycket omfattande och tidsödande. De vattenrättsnämndemän som är knutna till de stora målen får också räkna med en mycket lång tjänstgöringstid. Den långa tjänstgöringstidens inverkan på vattenrättsnämndemännens egna försörjningsmöjligheter bör, såvitt jag förstår, få anses vara ett avgörande skäl för att man här markerar en skillnad i arvodesättningen.

Jag skulle också vilja påstå, att de arvoden som departementschefen föreslagit och som utskottet har förordat är skäliga och avvägda med hänsyn till arbetets beskaffenhet och omfattning. I vattendomstolorna gäller det ju mycket stora värden. Det är angeläget att få personer med omdöme, erfarenhet och praktisk blick, personer som vederhäftigt och sakkunnigt kan bedöma de spörsmål som vattendomstolorna har att ta ställning till. Denna fråga är betydelsefull

Anslag till fångvårdsanstalterna

inte bara från det allmännas synpunkt utan också från sakägarnas synpunkt. Därför tror jag att det är starkt motive- rat att man biträder utskottets förslag om arvodessättningen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Man kan i detta sammanhang fullständigt lämna därhän, huruvida uppdraget att vara vattenrättsnämndeman är mera krävande än uppdraget att vara nämndeman i häradsrätt. Vad som är relevant i denna diskussion, såsom jag ser saken, är huruvida man när det gäller denna art av förtroendeuppdrag skall anlägga andra synpunkter än då det gäller traktaments- sättningar till övriga förtroendemän. Jag vill änyo erinra om att när riksdagen på senare år har diskuterat traktaments- frågan, har traktamentena icke fast- ställts i syfte att ge en ersättning för ut- fört arbete, utan i syfte att ge en viss kompensation för förlorad arbetsfö- rjänst. Därigenom har man velat vidga kretsen av sådana, som kan komma i fråga till förtroendeuppdrag, och att ingen av ekonomiska skäl skall känna sig förhindrad att åta sig uppdraget.

Det är sådana synpunkter riksdagen har anlagt. Jag måste följaktligen anse varje diskussion om det ena eller andra uppdragets karaktär som irrelevant. Jag skulle tro att det är rätt vanskligt att anlägga de synpunkter på dessa förtroendeuppdrag som den siste ärade tala- ren har anlagt.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder före- komna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu före- dragna momentet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som inne- fattades i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid punkten anförda reservatio- nen; och förklarades den förra propo- sitionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 24—34

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35

Anslag till fångvårdsanstalterna

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning under budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalför- teckningen för fångvårdsanstalterna, som föranleddes av vad departements- chefen enligt statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden för den 3 januari 1957 föreslagit, dels fastställa av departementschefen förordad avlönings- stat för fångvårdsanstalterna, att tilläm- pas under budgetåret 1957/58, dels ock till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsan- slag av 23 944 300 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *Fröding* väckt motion (II:160) hade hemställts, att det till Fångvårdsanstal- terna: Avlöningar begärda anslaget å tillhopa 23 944 300 kronor måtte reduce- ras med 50 000 kronor.

Utskottet hade i förevarande samman- hang jämväl till behandling förehaft en redogörelse för vissa frågor rörande ungdomsanstalten Roxtuna, som riksdagen år 1956 församlade revisorer läm- nat under § 4 i sin berättelse.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hem- ställt,

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 160

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning under budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteck- ningen för fångvårdsanstalterna, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepar- tementsärenden för den 3 januari 1957 anförte;

b) fastställa under punkten införd av- löningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1957/58;

c) till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 23 944 300 kronor;

II. att riksdagen måtte i anledning av riksdagens revisorers förevarande uttalande rörande ungdomsanstalten Roxtuna i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet under punkten anfört.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Ragnar Bergh*, *Gerhard Nilsson* i Gävle och *Heckscher* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 160

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning under budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för fångvårdsanstalterna, som föranleddes av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över justitiedepartementets ärenden för den 3 januari 1957 anfört;

b) fastställa i reservationen införd avlöningsstat för fångvårdsanstalterna, att tillämpas under budgetåret 1957/58;

c) till Fångvårdsanstalterna: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 23 894 300 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Med herr talmannens tillstånd skall jag be att under denna punkt få motivera även den till punkt 44 fogade reservationen, ty de båda reservationerna avser egentligen samma slags anslag. Jag gör det för att vinna tid.

Jag föredrar att börja med punkt 44, som avser länsstyrelsernas kostnader för fångtransporter. Jag vill erinra om att statsrevisorerna har påtalat, att kostnaderna för fångtransporter är påtagligt höga och att det förekommer en måhända för talrik bemanning i vissa fall och en placering till tid på dygnet, som gör transporter förhållandevis dyrbara. Riksdagen beslöt för sin del i fjol att med anledning av denna revisorer-

Anslag till fångvårdsanstalterna
nas hemställan begära hos Kungl. Maj:t att åtgärder skulle vidtagas i syfte att ordna denna anläggning.

Detta har Kungl. Maj:t gjort först i slutet av december 1956. Eftersom vi har nöjet att ha justitieministern närvarande, kan det vara lämpligt att man uttalar förvåning över att det skall dröja så länge, innan justitiedepartementet effektuerar en sådan framställning från riksdagens sida. Jag hoppas att det inte är de bekymmer departementet haft att hitta på lämplig titulatur på våra kvinnor — fru eller fröken — som har åstadkommit denna rätt beklagliga tidsspil-lan.

Men det räcker inte med att departementet underlåtit att efterkomma riksdagens begäran, utan man har t. o. m. höjt anslaget med 75 000 kronor. Reservationen under punkt 44 går ut på att det uttalade önskemålet om en utredning förverkligas och att anslaget icke höjes.

Också i punkt 35 gäller det fångtransporter, men där är pengarna uppförda under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag. Reservanterna menar att den ändamålsenligare organisation av fångtransporterna, som efterlysts när det gäller länsstyrelsernas transporter, även bör tillämpas då det gäller fångvårdsanstalternas.

Detta är alltså motiveringen till de yrkanden som förekommer i dessa bägge fall och som innebär, att man under punkt 35 kan pruta 50 000 kronor och under punkt 44 75 000 kronor.

Jag ber, herr talman, att med denna motivering få yrka bifall i första hand till den vid punkt 35 fogade reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! I högers allmänna sparsamhetsprogram har nu även fångtransporterna kommit in, och man söker skära ned de anslag som regeringen begärt. Jag har vid utskottsbehandlingen av detta ärende funnit att det av olika skäl just nu är ogörligt att tillmötesgå dessa nedprutningsförslag.

I fråga om punkt 44, som herr Bergh

först berörde, har det visat sig, att medelsåtgången är så stor, att det är nödvändigt med den föreslagna höjningen.

Beträffande punkt 35 har det ju sagts, att man förfarit på ett sätt som varit alldeles för kostsamt. De undersökningar, som gjorts, har emellertid visat att det endast i ett enda fall förfarits så, att onödiga kostnader har uppstått.

Under dessa förhållanden har utskottet ansett, att det inte finns någon anledning att ändra på de förslag som justitiedepartementet har framlagt, utan kan helt tillstyrka de ökningar av anslag som har förordats, och jag ber, herr talman — för att vara sparsam på mitt sätt — med detta korta inlägg få yrka bifall till statsutskottets förslag under punkt 35.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag vill till min vän herr Anderssons inlägg endast göra den anmärkningen, att hans hänvisning till belastningssiffrorna knappast kan vara något argument i detta sammanhang. Reservationen vänder sig mot den planering man haft för dessa resor, som gjort att belastningssiffrorna enligt vår mening blivit onödigt höga.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera av de båda momenten av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Sedermera gjordes till en början enligt de i fråga om mom. I förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. II hemställt.

Punkterna 36—43

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44

Anslag till länsstyrelsernas kostnader för fångtransport

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *Wachtmeister* väckt motion (II: 359) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att till länsstyrelsernas kostnader för fångtransport för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 359 till Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Ragnar Bergh*, *Gerhard Nilsson* i Gävle och *Heckscher*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 359 till Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

Herr BERGH, RAGNAR, (h):

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på anta-

Ang. förstärkning av civildepartementets statistikgrupp

gande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övernående ja besvarad.

Punkterna 45—63

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1957/58 under tolfte huvudtiteln, avseende anslagen inom civildepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1**Ang. förstärkning av civildepartementets statistikgrupp**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att företa av departementschefen förordade ändringar i den för civildepartementet gällande personalförteckningen, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för civildepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58, dels ock till Civildepartementet: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 926 300 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar bland annat, att — med hänsyn till vikten av att departementet för löneförhandlingar o. d. ägde tillgång till ett eget utredningsorgan, som fortlöpande införskaffade och bearbetade lönestatistiska uppgifter m. m. — för ändamålet skulle inrättas en särskild byrå inom departementets statssekreteraravdelning under chefskap av en byråchef i Cr 13, varvid förutsattes, att nuvarande tjänst som förste aktuarie i Ce 29 ej skulle uppehållas.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för civildepartementet uppföra ytterligare en tjänst såsom byråchef i Cr 13, ytterligare en tjänst såsom budgetsekreterare i Cr 8, ytterligare en tjänst såsom förste kanslisekreterare i Ce 29 ävensom en tjänst såsom kansliskrivare i Ca 15 samt att ur samma förteckning utesluta en tjänst såsom kontorsbiträde i Ca 8;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för civildepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

c) till Civildepartementet: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 926 300 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade fröken *Andersson* samt herrar *Rubbestad*, *Gerhard Nilsson* i Gävle och *Heckscher* ansett, att utskottet icke bort tillstyrka en förstärkning av civildepartementets statistikgrupp, samt i enlighet därmed ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, och att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för civildepartementet uppföra ytterligare en tjänst såsom budgetsekreterare i Cr 8, ytterligare en tjänst såsom förste kanslisekreterare i Ce 29 ävensom en tjänst såsom kansliskrivare i Ca 15 samt att ur samma förteckning utesluta en tjänst såsom kontorsbiträde i Ca 8;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för civildepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58;

c) till Civildepartementet: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 916 900 kronor.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Under denna punkt föreslås att det skall inrättas en statistikbyrå inom civildepartementet från och med nästa budgetår och att denna byrå skall stå under ledning av en byråchef. Under uppbyggnadstiden skall arbetet ledas av

Ang. förstärkning av civildepartementets statistikgrupp

en budgetsekreterare. En förste aktuarie i lönegrad Ce 29 skall flyttas upp till Cr 8. Det undandrar sig givetvis mitt bedömande om arbetet skötes bättre och mera effektivt, ifall det tillsätts en byråchef och en tjänsteman flyttas upp några lönegrader.

I en reservation yrkar jag och några andra avslag på denna propå. Vi är givetvis övertygade om vikten av att det finns ordentlig lönestatistik vid bedrivandet av löneförhandlingar, men vi tvivlar på att denna utväg är den rätta. Det ligger nämligen så till, att frågan om den officiella statistikens omfång, utformning och grad av centralisering för närvarande befinner sig under utredning av 1956 års statistikkommitté, som är tillsatt av civilministern.

Det har emellertid funnits tidigare utredningar om statistiken och dess anordnande. 1948 års statistikutredning lämnade sitt betänkande 1953, men icke förty kvarstod väsentliga samordningsproblem olösta.

Det råder, som väl är allom bekant, en stor splittring inom statistikproduktionen. Det har t. ex. i vissa sammanhang förordats att lönestatistiken skulle övertagas av statistiska centralbyrån. I direktiven för den nu sittande statistikkommittén hänvisas till att »antalet ämbetsverk och myndigheter som insamlar, bearbetar och offentliggör statistik av allmänt intresse uppgår till ej mindre än ett tjugofemtal». I direktiven hänvisas också till den historiska utvecklingen på området, till vikten av att de tekniska hjälpmedlen skall kunna utnyttjas och att det därför behövs koncentration i större enheter.

Jag vet att motiveringen för denna propå är att man snabbt måste kunna få fram lönestatistik vid bedrivandet av förhandlingar, men jag föreställer mig att också den frågan bör tas upp av statistikkommittén, som ju har att förutställningslöst pröva hela frågan.

Motionärer har fått vänja sig vid att få sina förslag avslagna just under hänvisning till sittande utredningar, och nu förefinns det en sådan utredning. Jag antar, att om man behöver få fram löne-

statistik snabbt på detta område, så kan man ordna det på ett eller annat sätt, en fråga som väl denna sittande kommitté har att ta upp.

Jag skall inte, herr talman, gå närmare in på denna fråga utan nöjer mig med att yrka bifall till reservationen under denna punkt.

Herr SUNDELIN (fp):

Herr talman! Jag undrar om inte reservanterna och nu fröken Andersson i sitt anförande har överdimensionerat denna fråga, då de anser att den bör hänskjutas till den förra året tillsatta statistikkommittén. Åtminstone jag har fått den uppfattningen, att det icke här är fråga om att skapa något stort statistikorgan, som skulle så att säga konkurrera med redan befintliga organ på detta område, utan vad som föreslås är en praktisk åtgärd för att hastigt kunna få fram statistik inom civildepartementet i anslutning till förhandlingar, för kommittéarbeten o. d. Man vill helt enkelt ha en förstärkning av den statistikgrupp som där redan finns.

Också från statstjänstemannahåll har det vitsordats, att statistiken är till hjälp vid förhandlingar, och man är även på det hållet intresserad av att i olika situationer snabbt kunna få fram statistik. Det var någon som uttryckte det på det sättet, att han ansåg det lämpligt om man kunde få fram en samlande och gemensam statistik, så att parterna vid förhandlingsbordet visste att man från båda sidor talade om samma sak.

Då civilministern är närvarande, tror jag att han kommer att redogöra närmare för denna fråga. Jag skall därför, herr talman, nu inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Det är möjligt att jag överdriver frågans räckvidd — det kan jag inte bestämt yttra mig om — men vi reservanter vet vilken växtkraft sådana här små inrättningar har inneboende i sig. Det är därför som jag tycker

Ang. förstärkning av civildepartementets statistikgrupp

att det är opraktiskt, att innan statistikutredningen tagit ställning till *hela* problemkomplexet inrätta denna byrå. Man är, som sagt, litet skrämde av utvecklingen på andra områden.

Även jag understryker vikten av att man snabbt skall kunna få fram statistik vid förhandlingar — det gjorde jag nyss — men frågan är om icke civildepartementet kan ifrån exempelvis statistiska centralbyrån, eller vilken myndighet det nu blir som skall få hand om lönestatistiken, få fram behövliga uppgifter för verksamhetens bedrivande. Jag har fått det intrycket, när jag mycket noggrant läst direktiven för utredningen, att det är just dessa problem, som man skall syssla med.

Jag såg att civilministern begärde ordet. Jag kanske då får veta av honom om statistikarbetet inom departementet blir så mycket effektivare genom bara denna uppflyttning i lönegrad. Jag undrar om inte den personal, som redan nu sysslar i departementet med detta arbete, är tillräcklig och kan klara statistiken utan vidare åtgärder och framför allt utan inrättande av en särskild byrå.

Herr statsrådet LINDHOLM:

Herr talman! Den förhandlingsverksamhet, som numera pågår mellan representanter för organisationerna och företrädare för arbetsgivarparten, bygger i allt väsentligt på att man har ett statistiskt underlag och att den statistik som man har är bearbetad på ömse håll. Den som kommer till förhandlingsbordet numera och inte har ett ordentligt statistiskt underlag kan inte föra en förhandling på det sätt som bör ske. Han är bildligt talat i samma läge, som om vi i dag skulle föra ett krig mot en välbevärnad motståndare men själva bara ha pilbössor och slangbågar. Det är alltså nödvändigt att man har en bearbetad statistik, när man skall föra förhandlingar.

Fröken Andersson sade att vi bör avvakta resultatet av 1956 års statistikutrednings arbete innan vi inom civildepartementet inrättar detta organ för be-

arbetande av statistik. Men då talar man ju om två skilda saker. Det är icke fråga om att detta organ inom civildepartementet skall införskaffa primärstatistik, utan det skall alltså ske genom de organ som regelmässigt har hand om det arbetet. Vad som skall ske inom departementet är en *bearbetning* av denna statistik. Jag tror uppriktigt sagt att fröken Andersson inte skulle känna sig särskilt tilltalad av om hon sutte vid förhandlingsbordet och helt plötsligt, kanske mitt i natten, bleve tvingad att ringa upp statistiska centralbyrån för att få en sifferuppgift bekräftad eller dementerad. Det är nödvändigt vid dessa tillfällen att ha tillgång till en bearbetad statistik, ty den officiella statistik som nu finns räcker icke för förhandlingsarbetet.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag skulle över huvud taget inte känna mig tilltalad av att sitta vid förhandlingsbordet. Och när civilministern talar om nätterna måste jag säga, att varken jag eller andra vettiga människor någonsin begripit, varför förhandlingar skall behöva bedrivas på nätterna. På dagarna kan man väl ringa statistiska centralbyrån, föreställer jag mig.

Herr statsrådet LINDHOLM:

Herr talman! Då fröken Andersson säger att hon inte har lust att sitta vid förhandlingsbordet, förstärker jag henne fullt väl, om hon vill göra dem som tvingas sitta där i viss mån lemmalytta.

När hon sedan talar om nattarbetet så är det ju ett faktum, att avtalsförhandlingarna nu för tiden har utvecklats på sådant sätt att det blir nattarbete — oberoende av om man vill det eller inte.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågasvarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades

Ang. statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg

i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 2—14

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa haverikostnader;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propriebalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper; och

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag ur statens järnvägars driftmedel till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg, jämte i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen avlåten proposition, nr 20, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att av statens järnvägars driftmedel finge lämnas ett bidrag av 100 000 kronor till Föreningen Folkets hus i Hallsberg.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Sveningsson* väckt motion (I: 357), vari hemställdes, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 357, medgiva, att av statens järnvägars driftmedel finge lämnas ett

bidrag av 100 000 kronor till Föreningen Folkets hus i Hallsberg.

Reservation hade anförts av fröken *Andersson* samt herrar *Gerhard Nilsson* i Gävle och *Heckscher*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionen I: 357, avslå Kungl. Maj:ts hemställan att av statens järnvägars driftmedel måtte få lämnas ett bidrag av 100 000 kronor till Föreningen Folkets hus i Hallsberg.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Det gäller här att statens järnvägar av driftmedel skall få lämna ett bidrag av 100 000 kronor till Föreningen Folkets hus i Hallsberg.

Järnvägsstyrelsen har, såsom framgår av handlingarna, i sitt yttrande tydligt varit ganska tveksam. Den anser inte desto mindre att ett stöd är motiverat med hänsyn till att en stor del av befolkningen i Hallsberg, vilket ju är alldeles riktigt, arbetar vid järnvägen. Man hänvisar vidare till att det i detta Folkets hus också kommer att bli en del rum för ungarlar. Då det är relativt svårt att i Hallsberg kunna rekrytera personal, anser sig järnvägsstyrelsen bära tillstyrka det begärda anslaget. Av handlingarna framgår emellertid att rekryteringen är svår också i Stockholm och Göteborg. Man måste då fråga sig, vart det skall leda i framtiden, om vi i dag går med på det här förslaget.

Järnvägsstyrelsen anför vidare, att stor återhållsamhet bör iakttagas då det gäller att lämna understöd till verksamhet, som inte direkt hör samman med järnvägens egen rörelse och att knappheten på medel har varit så stor, att statens järnvägar inte ens kunnat upprusta sina egna lokaler i behövlig omfattning. Även departementschefen anser att stor restriktivitet bör iakttagas, men föreslår ändå bidrag. Det är en ganska intressant motivering som återfinns i propositionen. Departementschefen säger: »Vid mitt ställningstagande har jag fäst stor vikt vid att tillbyggnaden kom-

Ang. statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg

mer att innehålla ett antal enkelrum för ungar. I nuvarande bostadsläge torde detta rumstillskott, i den mån det ställes till förfogande för anställda vid statens järnvägar, komma att öka möjligheterna att kvarhålla ogifta anställda i järnvägsföretagets tjänst.»

Jag tycker att det är en unik metod att lösa bostadsfrågan på det sättet, att man för att få fram en del enkelrum för ungar skall ge anslag till byggande av ett Folkets hus. Det kan väl inte vara lämpligt att på den vägen lösa bostadsfrågan i olika orter av landet, ty ett beslut i dag kommer väl att få prejudicerande betydelse. Jag vågar dock inte yttra mig om huruvida det finns några tidigare prejudikat av detta slag och med denna motivering.

Nu hänvisar också utskottet till speciella skäl och säger, att det anser sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag. Om jag rätt har förstått utskottsvokabulären, är det inte med någon större hänförelse som utskottet gått med på detta. Därtill kommer att statskontoret klart har avstyrkt den framställning det här gäller. Jag förmodar att denna statskontorets inställning beror på principiella skäl, att statskontoret inte anser det lämpligt att anslå statsmedel som hjälp till ett sådant ändamål som detta i en tid, då det dock är så trångt på investeringsfronten.

Jag ber, herr talman, att med dessa få ord få yrka bifall till reservationen.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Då jag är motionär i denna fråga, till och med ensam motionär, med yrkande om avslag på förslaget om detta anslag på 100 000 kronor för byggande av ett Folkets hus i Hallsberg, så kanske det kan tillåtas mig att säga ett par ord.

Jag vill då gärna ha sagt, att jag med mitt förslag om avslag på intet sätt vill förhindra, att man även på denna plats får moderna lokaler för nöjen och fritidssysselsättning allteftersom behov föreligger; och det råder väl ingen tvekan om att behov föreligger i detta fall.

Men man har, som fröken Andersson här redan sagt, all anledning att vara mycket tveksam, om man skall ge sig in på nya principer när det gäller finansieringen av dessa lokaler, om statens järnvägar alltså skall bedriva en hjälpverksamhet på ett område vilket, såsom järnvägsstyrelsen själv har sagt, ligger utanför dess egentliga verksamhetsområde.

Att jag för min del kom att uppmärksamma den kungl. propositionen med förslag om detta bidrag till Folkets hus, berodde kanske på att jag själv har personlig erfarenhet av att det finns andra möjligheter. Med erfarenhet från min egen kommun i Älvsborgs län vet jag, att det kan lyckas — och lyckas mycket bra — att ordna sådana här lokalfrågor, utan att man begär några bidrag ifrån statliga affärsdrivande verk. Man har även på väsentligt mindre platser än Hallsberg kunnat ordna lokaler för nöjen och fritidssysselsättning och lyckats härmed som sagt mycket bra.

Utskottets ärade vice ordförande, som undertecknat detta utskottsutlåtande, är ju också ordförande i statens nämnd för samlingslokaler, och han liksom riksdagens övriga ledamöter, är väl inte främmande för att det finns möjligheter att i annan ordning än som föreslås i detta utlåtande få statens stöd för att lösa frågan om samlingslokaler, det må sedan vara fråga om Folkets hus, medborgarhus eller något annat. Efter de utredningar som skett under de senaste åren angående statens stöd till allmänna samlingslokaler och som redovisas i årets statsverksproposition har det inte blivit försämrade möjligheter att erhålla statliga lån och bidrag för dessa ändamål, utan förslaget i årets statsverksproposition innebär väl i stället en viss förbättring av gällande låneformer. Vid bifall till socialministerns förslag blir det i år liksom de närmast föregående åren 9 miljoner kronor plus kapitalinbetalningar på utestående lån, som beräknas till 500 000 kronor, således sammanlagt 9,5 miljoner kronor, som under nästa budgetår kommer att stå till förfogande för statliga lån och bidrag till ordnande

Ang. statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg

av samlingslokaler. Ur den synpunkten finns det alltså inte någon anledning att göra något undantag för Hallsbergs del. Hallsberg har samma möjligheter som alla andra att få det stöd och den hjälp som förmedlas av statens nämnd för samlingslokaler.

En sak som ökar tveksamheten inför detta anslag är det förhållandet, att man tydligen i Hallsberg inte är enig om vilket lokalbygge som skall stödjas. Föreningen Folkets hus har i slutet av förra året gjort framställning om bidrag till folketshusbygge, och kommunalfullmäktige har gjort framställning om bidrag till ett idrotts hus.

Inte heller kan man säga att statens järnvägar för närvarande lämnar ett så gott ekonomiskt resultat, att det av den orsaken finns anledning till sådana här ekonomiska utflykter. Att statens järnvägar har en hård konkurrens med andra kommunikationsmedel är självklart, och i den senaste revisionsberättelsen framhålles, att det överskott man kan redovisa inte räcker till förräntning av förekommande räntepliktigt kapital. Och när järnvägsstyrelsen har yttrat sig har den erkänt, såsom det här redan framhållits, att den inte ens haft råd att upprusta sina egna personalbostäder på ett tillfredsställande sätt. Det måste man väl ändå tycka vara en mer angelägen sak än att göra denna ekonomiska utflykt och lämna detta bidrag åt helt annat håll.

Således finns det flera skäl till avslag på den kungliga propositionen och på vad utskottets majoritet här har föreslagit, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtan det fogade reservationen.

Herr JOHANSSON, IVAR, (bf):

Herr talman! Man har en känsla av att både motionären och reservanternas vid sitt ställningstagande till denna fråga enbart byggt sin uppfattning på de negativa sidorna i järnvägsstyrelsens yttrande och inte tagit någon som helst hänsyn till de positiva delarna i styrelsens ställningstagande. Jag skall medge,

att rent principiellt sett tål saken att diskuterar. Jag skall heller inte förneka möjligheten av att det här kan föreligga risk för ett prejudikat. Men om vi går ned från det centrala plan, där vi för närvarande befinner oss, till det lokala, kommer nog frågan att få en något annan belysning.

I Hallsberg såväl som i många andra samhällen i vårt avlånga land är det aktuellt med framskaffande av fritidslokaler för befolkningen. Detta sker, såsom i det föregående anförandena redan belysts, på olika vägar. Det är således här fråga om en tillbyggnad av ett Folkets hus med biograf, studielokaler och andra lokaliteter, vilka ansetts nödvändiga för samhället som sådant och vilka samhället i stort givetvis får anses ha nytta och glädje av. Tillbyggnaden går till stora pengar, och därför är alla invånare i detta samhälle, här som annorstädes, intresserade av att göra sitt bästa för att få saken realiserad. Detta sker både genom kommunens, fackorganisationernas och arbetsgivarnas medverkan. Av samhällets cirka 5 000 invånare tillhör väl ungefär hälften de statsanställda och deras familjer. Detta är således fullt klart att statens järnvägar är den helt och hållet dominerande arbetsgivaren, och det skulle väl te sig egendomligt för andra arbetsgivare i samhället, om SJ i detta fall skulle vägra sin medverkan, medan de mindre företagen i samhället skulle bidra med sin del. Ur den synpunkten måste man nog säga att saken kan förklaras och stödjas. Dessutom tillkommer, såsom också här sagts, att det kommer till stånd åtskilliga bostäder med enkelrum, vilka SJ har stort behov av. Då uppgifter föreligger om svårigheter för järnvägsstyrelsen att i Hallsberg rekrytera personal får man förutsätta, att tillbyggnaden blir av värde även ur den synpunkten.

Herr talman! Även om utskottet likaväl som Kungl. Maj:t och SJ ur principiell synpunkt ställt sig något betänksamt, har vi inom utskottsmajoriteten som frågan nu ligger till inte velat motsätta oss att den löses på det sätt som

Ang. statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg

Kungl. Maj:t föreslagit, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Det är med förvåning man i den svenska riksdagen av år 1957 får höra den inställning, som fröken Andersson och herr Sveningsson intar i denna fråga. Jag hade trott, att vi i vårt land kommit över det stadium, då vi diskuterade frågan om behovet av stöd åt samlingslokaler.

Herr Sveningsson säger, att det här är fråga om en ny princip. Ja, det kanske är en ny princip för SJ, och det kanske är en ny princip för riksdagen. Men det är ingen ny princip för arbetsgivarna här i landet, inte heller för kommunerna eller för den svenska fackföreningsrörelsen. Den som något följt med denna fråga vet, att arbetsgivarna här i landet för att stödja samlingslokalerna på respektive industriorter fram till dagens låge satsat ungefär fem miljoner kronor, och jag skulle tro att en stor del av arbetsgivarna, vilka tillhör samma parti som fröken Andersson och herr Sveningsson, är betydligt mer moderata i sitt ställningstagande till dessa frågor än den inställning man får höra i dagens debatt. Den svenska fackföreningsrörelsen satsar av rent ideella skäl sina 10-öringar eller 25-öringar i veckan, vilka blir till åtskilliga miljoner kronor varje år och vilka går till samlingslokaler tillsammans med vad de borgerliga kommunerna och städerna här i landet ger.

Herr Sveningsson åberopar statens nämnd för samlingslokaler. Jag vet inte om det gått herr Sveningsson förbi, att det under de fyra senaste åren väckts motioner om en höjning av anslaget till statens nämnd för samlingslokaler, därför att anslaget under de senaste åren inte varit tillräckligt. Nu föreligger en proposition, enligt vilken anslaget föreslås höjt till nio miljoner kronor, vilket är mycket välkommet, men ändå föreligger behov av mycket mera pengar än vad som föreslås.

Till sist skulle jag vilja peka på ytterligare en sak. Framför allt under fjolårets riksdag diskuterades ungdomsbrottsligheten och verksamheten bland de unga över huvud taget, och i förra veckan behandlades i allmänna beredningsutskottet motioner som rör ungefär samma frågor. Om man alls vill hjälpa ungdomen här i landet, så måste det i första hand ske genom att man skapar lokaler, så att den har någonstans att hålla till vid sina sammanträden, sina möten och sin fritidsverksamhet. Och jag anser att SJ har samma skyldighet som övriga företagare i landet att på respektive orter bidra till att skapa samlingslokaler. Enligt min mening tillhör det företagens personalvårdande uppgifter att underlätta byggandet av samlingslokaler.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! När den senaste ärade talaren framhöll, att jag är omodern i min uppfattning om dessa samlingslokaler, så vill jag gärna framhålla att en samlingslokal blev färdigbyggd i min egen kommun så nyligen som för ett år sedan. Folkmängden i det samhället är inte mer än tredjedelen av Hallsbergs folk mängd, men vi har ändå byggt ett medborgarhus som kostar inte mindre än 850 000 kr. Vi har inte för ändamålet begärt några bidrag från statliga affärsdrivande verk, utan finansieringen har skett genom en allmän samling från arbetsgivare och från kommunen, men även från arbetarna själva och deras organisationer.

Jag har den uppfattningen, såsom jag redan framhållit, att man för allmänhetens trivsel bör ordna samlingslokaler, men jag kan inte godtaga den nya princip, som man i det sammanhanget här vill införa. Jag tror också att det finns möjligheter att ordna bostadsfrågan för järnvägens folk i Hallsberg på annat sätt än i detta folketshusbygge.

När man här säger, att ett statligt verk

Ang. statsbidrag till utbyggnad av Folkets hus i Hallsberg

också bör lämna sitt stöd, så tycker jag att vad som finns att tillgå hos statens nämnd för samlingslokaler bör uppväga vad enskilda företag lämnar i sådana här fall.

Herr LINDAHL (s):

Herr talman! Med anledning av herr Sveningssons inlägg får jag säga, att han väl inte tror att man i detta fall kan bygga Folkets hus för 100 000 kronor. Byggandet i Hallsberg har föregåtts av en uttaxering bland de fackligt organiserade under mycket lång tid, och över huvud taget har såväl köpingen som allmänheten i sin helhet varit beredda att offra för att få till stånd denna nya samlingslokal. Därför skall man inte låtsas, som om det bara vore att börja bygga för de 100 000 kr, som vi nu skall besluta om.

Vi känner alla till att Hallsberg är en av landets största järnvägsstationer. Där sysselsättes ungefär 900 man, och under den senaste tioårsperioden har en fullständig generationsväxling inom denna kår ägt rum. Den stora majoriteten av befattningshavarna är nu alltså unga människor. De äldre befattningshavarna — av ungefär samma årgång som jag — har ju aldrig varit vana att begära någonting liknande, men ungdomen observerar vad som sker på andra orter och vad arbetsgivarna där presterar. Därför är det naturligt att man på denna stora järnvägsstation har kommit till den uppfattningen, att SJ bör lämna sitt stöd då det gäller att ordna fritidslokaler av olika slag.

Jag skulle vilja rekommendera herr Sveningsson att göra ett besök t. ex. på Hallsbergs rangerbangård och studera vad som där finns i fråga om lokaler och andra anordningar för personalen. Det är inte mer än något år sedan just denna bangård lät tala om sig på ett alldeles särskilt sätt. Enda möjligheten för personalen att tvätta sig var på vissa avsnitt av denna väldiga bangård att söka upp närmaste dike, ty det fanns ingen vattenledning framdragen. Det är här inte fråga om någon ovilja från statens järnvägars sida mot att ordna det hyg-

ligt för personalen, utan det hela är en kostnadsfråga.

Nog tycker jag därför för min del att det är synnerligen berättigat att ett bidrag utgår i detta fall, och som gammal hallsbergare får jag väl säga att jag gläder mig åt att de ansträngningar, som köpingsborna har gjort för att åstadkomma en hygglig lokal, har uppskattats av statens järnvägar, statsrådet och utskottet.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Herr Sveningsson säger att man här inför en ny princip, samtidigt som han talar om att man i hans hemort har klarat sitt medborgarhus; men, säger han, det har skett med arbetsgivarbidrag, med bidrag från kommunen och genom befolkningens egen insats. Ja, herr Sveningsson, är det någon skillnad på det arbetsgivarbidrag, som utgått i er hemort, och arbetsgivarbidraget från statens järnvägar till Hallsberg? Det är ju inte heller i detta fall fråga om ett statsanslag utan ett arbetsgivarbidrag. Utskottets förslag innebär ju, att riksdagen skall medgiva att av statens järnvägars driftmedel får lämnas ett bidrag av 100 000 kronor. Man begär alltså här riksdagens tillstånd att få lämna ett arbetsgivarbidrag, och det är inte fråga om någon ny princip. Det är bara den skillnaden, att bidraget i detta fall sker genom ett statligt verk och i det andra fallet ges av en enskild arbetsgivare.

Herr KARLSSON, GUSTAF, (s):

Herr talman! Jag hade inte tänkt blanda mig i debatten på denna punkt, men jag anser mig böra komplettera herr Sveningssons upplysning till kammaren om hur man i hans kommun finansierat sin samlingslokal. Han talade om arbetsgivarbidrag, och han talade om tillskott från kommunen och från arbetare och andra. Han underströk att man i hans fall inte hade fått något bidrag från statens affärsdrivande verk.

Jag hade nog väntat mig att han skulle säga, att lokalföreningen hade fått ett

Anslag till vissa byggnadsarbeten för marinen

lån på 100 000 kronor av statsmedel genom statens nämnd för samlingslokaler. Men jag hörde ingenting av detta, och därför tycker jag att det hör till bilden att man talar om att också samlingslokalen i Tranemo har tillkommit genom ett statligt bidrag på 100 000 kronor i form av ett lån på de villkor som gäller för denna lånefond. Jag vill därtill säga, herr talman, att det faktiskt skedde under sådana former, som låg på gränsen för vad som kan tillåtas med hänsyn till reglerna för dylika lån, och jag kan tillägga att herr Sveningsson ingalunda var belåten med summan utan hade velat ha betydligt mera.

Jag tycker att den saken som sagt hör till bilden i den diskussion, som nu föres.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Jag trodde inte att jag i detalj skulle behöva redovisa för hur ett annat lokalbygge har finansierats. Jag har inte försökt att dölja att vi fått ett statligt lån på 100 000 kronor från statens nämnd för samlingslokaler. Jag har endast sagt att vi inte har gått till något statligt affärsdrivande verk med önskemål att få något bidrag. Jag har gjort en rekommendation för Hallsbergs del att på samma sätt som vi gjorde vända sig till den institution, den statliga nämnd för samlingslokaler, där statsutskottets ärade vice ordförande är ordförande. Jag har redan sagt att den hjälp, som staten på detta sätt lämnar, bör väga jämnt i förhållande till det bidrag, som arbetsgivare i andra sammanhang lämnar när det gäller lokalbyggen av detta slag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan m. m.;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fråga om befrielse från viss betalningskyldighet till kronan;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Matilda Elisabet Andersson m. fl.; och

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återbäring av viss arvs- och kvarlåtenskapsskatt.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1957/58 under försvarets fonder m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—13

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 14***Anslag till vissa byggnadsarbeten för marinen**

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till Vissa byggnadsarbeten för marinen för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Jag har på denna punkt inget annat yrkande beträffande anslaget än bifall till utskottets hemställan, men jag skulle vilja anföra några synpunkter med anledning av den redovisning av en statlig utredning som ges i denna punkt.

Tillsammans med några medmotionärer hemställde jag i en motion år 1945

Anslag till vissa byggnadsarbeten för marinen

om en utredning rörande Gustavsviks docka, som ligger vid Ångermanälven. Motionen bifölls av riksdagen. Motiven för denna motion var dels att en viss arbetslöshet rådde i Högsjö kommun, där denna anläggning ligger, dels — och det var kanske av större vikt — av militära skäl. Dessutom ansågs erforderligt att så sådana åtgärder vidtagas att dockan och därtill hörande utrustning utnyttjades mera rationellt.

Det är staten som äger dockan — den lyder under marinförvaltningen — men den har utarrenderats till Mohögs mekaniska verkstad under alla dessa år. Om man läser vad departementschefen yttrat under förevarande punkt i kapitalbudgeten, kan man få den uppfattningen att den i motionen 1945 framlagda motiveringen endast rörde sig om arbetslöshetsfrågor. Av departementschefsyttrandet kan man få den uppfattningen, att arbetsmarknadsläget numera är sådant att i motionen ifrågasatta åtgärder inte behöver vidtagas. Men jag vill framhålla att det var andra skäl än rena arbetsmarknadshänsyn som anfördes. Det var helt enkelt utnyttjningsgraden av dockanläggningen och verkstadslokaler som var det mest angelägna.

Jag skall ta mig friheten att helt kort citera vad statsutskottet sade 1945 i sitt utlåtande nr 256. Utskottet anförde: »Utskottet, som avlagt besök vid Gustavsviks docka och där inhämtat närmare upplysningar i ämnet, har kommit till den uppfattningen, att anläggningen i fråga icke synes vara utnyttjad i den omfattning, som kan anses svara mot förefintligt behov inom Ångermanälvens omfattande sjöfarts- och industriområde. Enligt vad för utskottet blivit uppläst lära möjligheter förefinnas för att dockan skulle kunna tillföras betydande arbetsuppgifter, varigenom en verksamhet i större skala och i rationell form skulle kunna komma till stånd därstädes.» Så skrev utskottet, som ansåg frågan så pass viktig att det t. o. m. avlade besök vid Gustavsviksdockan.

Den statliga utredning, som blev färdig 1946, kom till den slutsatsen att man borde bygga en slip och att dockan —

om jag minns rätt — borde läggas under marinverkstäderna i Stockholm och därmed drivas i statlig regi för att därigenom få till stånd en rationell drift. Inte heller denna utredning har föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Den redovisas nu i kapitalbudgeten, och det sägs att den ändrade situationen på arbetsmarknaden medför att man inte bör vidta några åtgärder.

Jag vill framhålla, att de skäl som anfördes när motionen väcktes fortfarande är gällande. I praktiken har ingenting skett vad beträffar denna dockanläggning. Att jag har tagit upp denna fråga i dag beror på att jag i augusti 1956 hade besök av några arbetare från Gustavsviks docka. De hemställde att jag skulle taga upp frågan med statsmakterna för att försöka få till stånd en ändring. Det har visat sig vid de verkställda utredningarna — jag kan nämna att fackförbundet, Svenska metallindustriarbetareförbundet, har varit inkopplat på frågan — att arbetarna har visst fog för anmärkningen att anläggningen inte drivs rationellt. De sade vid de resone-mang som fördes till mig, att de rent personligen ansåg att utarrenderingen till Mohögs mekaniska verkstad ej är till gagn för verksamheten som sådan. De påstår, att de bättre arbetena förlägges till huvudverkstaden i Sundsvall, under det att de mindre arbetena och reparationerna får utföras vid Gustavsviks docka. Arbetarna får där inte några kontinuerliga reparationer, och de säger, att det till viss del kan bero på att isförhållandena är sådana, att dockan är igenfrusen tre månader om året. Men det är klart att dockan med den verkstadsutrustning som den har även kan användas för andra och större arbetsuppgifter. Man har försökt utverka att få sådana arbeten, men inte lyckats därmed.

Den docka det här är fråga om är stor och kan ta in båtar på tiotusen ton. Det bör alltså finnas möjligheter att där driva en rationell verksamhet inte bara när det gäller reparationerna av båtar, som finns på Ångermanälven, nämligen bogserbåtar och liknande båtar — med

den verkstadsutrustning, som finns vid dockan, bör det vara möjligt att även bedriva annan verksamhet än enbart fartygsreparationer.

Jag har velat ta upp denna fråga och få de synpunkter jag nu framfört antecknade till riksdagens protokoll. Jag skulle till sist bara vilja hemställa, att departementschefen måtte ha sin uppmärksamhet riktad på detta förhållande och se till att verksamheten bedrivs rationellt vid dockan. Man kan förstå att de arbetare, som finns där, inte känner med sig att de fyller en riktig uppgift, då de under vissa tider på året helt enkelt, som de säger, får »gå och skrota», d. v. s. utföra arbetsuppgifter som de i vanliga fall inte skulle behöva göra, och anser att det på något sätt borde vidtagas åtgärder för att få till stånd en mera rationell drift vid denna dockanläggning.

Herr PÅLSSON, (bf):

Herr talman! Då herr Hjalmar Nilsson inte framställt något yrkande, har jag ej anledning till annat än att yrka bifall till utskottets förslag. Jag har inte heller någon anledning att ifrågasätta riktigheten av hans historieskrivning och redogörelse.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 15—38

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statsgaranti för exportkredit m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om höjning av tullen å fisknät

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Om höjning av tullen å fisknät

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 9, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i gällande tulltaxa.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) motionen I: 25 av herr Ohlon, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att tullen för till tulltaxenummer 561 och 562 hänförliga nät skulle fastställas till 10 % av värdet; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 315 av herr Sveningsson m. fl. samt II: 384 av herrar Hansson och Nilsson i Bästekille, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att mustkoncentrat av sådana frukter och bär, varav odling förekomme inom landet, skulle i tullhänseende skiljas från icke koncentrerade frukt- och bärmuster samt beläggas med en enhetlig tull av en krona per kg.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet av angivna orsaker hemställt,

1) att motionen I: 25 av herr Ohlon om ändrade tullsats för vissa slag av nät icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att de likalydande motionerna I: 315 av herr Sveningsson m. fl. samt II: 384 av herrar Hansson och Nilsson i Bästekille angående tullen å vissa frukt- och bärmustkoncentrat icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Jag har här väckt en motion om en höjning av tullsatserna för

Ang. lagfartsstämpeln vid förvärv av egnahem

fisknät upp till 10 procent av värdet. Jag bör kanske avge en förklaring varför motionen har avlämnats.

Motionen har närmast väckts i beredskapssyfte. Under det sista kriget fick en del av våra textilfabriker ett direkt åläggande av statsmakterna att ta upp fisknätstillverkning, och tillverkningskapaciteten ökades så starkt under kriget, att för närvarande endast 50 å 60 procent av kapaciteten kan utnyttjas på grund av utländsk konkurrens. Detta har medfört att fabriker inte kan köra in långa serier, utan det blir en oekonomisk tillverkning med därav följande höga priser och dålig lönsamhet.

För närvarande är läget sådant, att risk föreligger för att hela den svenska fisknätstillverkningen kommer att läggas ned. En fabrik har redan gjort det, sannolikt på grund av åläggande från sin bankförbindelse, därför att tillverkningen gått med mycket stort underskott. Detta exempel kan vinna efterföljd. Då råkar våra fiskare helt och hållet i händerna på de utländska firmor, som exporterar fisknät till Sverige. Dessa har emellertid ingått i en kartell, som kan komma att utnyttja situationen på ett för det svenska fisket mindre lyckligt sätt.

1952 års tulltaxekommitté hade föreslagit just den tullsats, som jag här har hemställt om. Den är mindre än textiltullen i övrigt. När jag nu har ordet skulle jag bara vilja uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på förhållandet, så att vi inte kommer i det läget, att den svenska fisknätstillverkningen så gott som fullständigt upphör.

Jag har, herr talman, intet yrkande utöver vad bevillningsutskottet har framställt. Bevillningsutskottet hänvisar ju till att 1952 års tulltaxekommittés betänkande är ute på remiss, och jag kan mycket väl förstå utskottets inställning.

Herr HAGBERG (h):

Herr talman! Då herr Ohlon inte framställt något yrkande, har jag ingen anledning att här göra några mera utför-

liga kommentarer till vad han har anfört. Jag kan därför inskränka mig till att erinra om att synnerligen divergerande uppfattningar i denna angelägenhet har framkommit både inom tulltaxekommittén och bland remissinstanserna. Med hänsyn härtill, med hänsyn till att remisserna för närvarande är under behandling inom Kungl. Maj:ts kansli och med hänsyn till att vi med all sannolikhet har att förvänta en proposition om en fullständig tulltaxerevision, har utskottet inte kunnat komma fram till någonting annat än att avstyrka motionerna.

Jag hemställer alltså, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Ang. lagfartsstämpeln vid förvärv av egnahem

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 10, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för beräkning av lagfartsstämpel vid förvärv av vissa slag av egnahem.

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, I: 214, av herr *Ragnar Bergh* m. fl., hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära förslag till sådan ändring i förordningen angående stämpelavgiften, att för köpare av egnahem allenast markvärdet skulle beaktas vid beräkning av lagfartsstämpel, därest fastigheten överlättes och bostadsbyggnad därå uppförts av kommun eller företag, som av bostadsstyrelsen jämlikt 4 § i kungörelsen om egnahemslån och förbättringslån jämställts med kommun, och statliga egnahemslån i samband därmed och före det anmälan om slutbesiktning ingivits till vederbörande låneorgan övertagits av köparen.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på anförda skäl hemställt, att motionen I: 214 av herr *Ragnar Bergh* m. fl. om ändrade grunder för beräkning

Ang. lagfartsstämpeln vid förvärv av egnahem

av lagfartsstämpel vid inköp av vissa slag av egnahem icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **BERGH, RAGNAR** (h):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att framställa något yrkande utan för att understryka ett önskemål, som utskottet självt uttalar.

Frågan rör en sådan förändring av stämpelförordningen, att bestämmelserna där inte, såsom nu är fallet, motverkar ett rationellt egnahemsbyggande. Detta önskemål biträdes av utskottet, som emellertid hänvisar till att en utredning pågår vilken avser hela stämpelförordningen. Denna utredning tillsattes 1953. Ett annat önskemål som utskottet uttalar är att utredningens förslag skall föreläggas riksdagen så snart omständigheterna det medger. Det är detta uttalande som jag särskilt skulle vilja understryka.

Det kan inte vara rimligt att vi å ena sidan försöker att främja egnahemsbyggandet och å andra sidan bibehåller bestämmelser i stämpelförordningen, som utgör ett hinder däremot.

Frågan om omarbetande över huvud taget av stämpelförordningen är mycket gammal. Jag har antecknat ur utskottets redogörelse för ärendets hittillsvarande behandling, att frågan har varit föremål för riksdagens handläggning 1929, 1937, 1944, 1947, 1950 och 1952. År 1953 tillsattes utredningen.

Det förefaller mig alltså ytterst önskvärt att någonting snart blir gjort åt denna sak, så att vad statsmakterna gör för att befrämja egnahemsbyggandet inte motverkas genom bibehållande av bestämmelser som utgör ett hinder.

Herr **HAGBERG** (h):

Herr talman! Motionären är säkert ganska övertygad om att man inom utskottet över lag intagit en välvillig hållning till det förslag, han har framställt. Utskottet har ju deklarerat, att det är medvetet om att nuvarande bestämmelser i stämpelförordningen medför olägenheter i skilda hänseenden, och ut-

skottet anser, att de påpekanden som görs i motionen är förtjänta av beaktande.

Men då situationen är den, att detta problemkomplex — alltså stämpelförordningen i dess helhet — efter hemställan av riksdagen för närvarande är föremål för utredning av särskild tillkallad utredningsman, synes det vara rimligt, att man går den vanliga vägen och inte nu träffar ett avgörande i denna speciella angelägenhet, utan avvaktar vad nämnda utredning kan komma med. Stämningen inom utskottet var som sagt sådan, att jag inte tror, att motionären har anledning att beklaga sig över den reaktion, som hans motion väckt inom utskottet.

Motionären ställde ju inget yrkande. Jag hemställer för min del om bifall till bevillningsutskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitution;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift; samt

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna

Vid ånyo skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckta motioner om lagstiftning angående användningen av våld vid utskötningsförrättning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion angående viss ändring av bestämmelserna om samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 51, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herrar *Norling* och *Öhman* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av bestämmelserna för samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna, att sjukpenning ej bleve nedsatt vid inträffat olycksfall eller yrkesskada.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återropade grunder hemställt, att förevarande motion, I: 51, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr NORLING (k):

Herr talman! I den motion det här gäller har anförts ett exempel på hur nuvarande bestämmelser verkar genom samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. En arbetare hade under längre tid varit sjuk men blivit friskskriven, varefter han omedelbart inställde sig i arbete. Första dagen han arbetade råkade han ut för olycksfall, vilket förorsakade ny sjukdomstid. Han hade redan förut kommit upp i 80 dagars sjukersättning, varför endast tio dagar återstod i full ersättning enligt bestämmelserna om 90 dagar. Han erhöll sjukpenning efter klass 12, vari ersättning utgår med 16 kronor om dagen, men efter 90 dagar reduceras beloppet till 10

kronor om dagen. Olycksfallet inträffade inom den tid som föreskrives för att karenstid inte skall utgå, utan den nya sjukdomstiden skulle sammanräknas med den gamla, av vilken endast tio dagar återstod för full ersättning. Därefter minskades dagsersättningen med sex kronor om dagen, och den sänkta ersättningen skulle sedan utgå så länge sjukdomstiden varade.

Det må vara riktigt, som utskottet säger i sitt utlåtande, att vid sammanslagningen av två sjukdomsperioder kan reducerad sjukpenning utgå i högst 60 dagar. Men om olycksfallet är av svårare art och denna tid går åt för tillfrisknande, får den sjuke under hela tiden sex kronor mindre om dagen än om full ersättning hade utgått. Det måste kännas mycket hårt för den sjuke att trots att olycksfall inträffat få en så pass mycket lägre dagsinkomst under sin långvariga sjukdom.

Som skäl för avstyrkande av motionen framhåller utskottet att riksförsäkringsanstalten gjort en utredning om kostnaderna för tillämpningen av tilläggsjukpenning under längre tid. Denna utredning remissbehandlas nu. Här får man ge utskottet rätt när det anför att de olägenheter som framförts i motionen icke på samma sätt drabbar det stora antalet yrkesskadeförsäkrade, som nu träffas genom försämringen av den förlängda karenstiden. Detta är riktigt. Jag vill därför påminna om att också i denna fråga har i en kommunistisk motion redan när lagen antogs 1953 den försämring uppmärksammats, som då inträffade. Vi hemställde i den motionen, att samordningsreglerna omarbetades så att denna försämring bortföll. Senast under förra året förelåg en motion från vår sida i samma syfte. Den utredning som utskottet påminner om, och vilken förra årets höstriktdag hemställde om, är därför att hälsa med tillfredsställelse. Detta kan likväl inte utgöra något motiv, enligt min mening, för att försämringar i övrigt inte beaktas.

Jag hemställer därför, herr talman, om bifall till yrkandet i motionen.

Ang. samordningen av sjukdoms- och olycksfallsersättningarna**Herr MANNERSKANTZ (h):**

Denna fråga har ju dryftats inom andra lagutskottet inte bara i år utan även i fjol och i förfjol, och det är ostridigt att olägenhet kan uppstå för någon, dock inte i så stort antal fall som motionen kanske vill göra gällande. Motionären har dessutom räknat fel på antalet dagar. Emellertid har samordningen mellan sjuk- och olycksfallsförsäkringen ansetts vara en mycket bra sak, som man inte skall förstöra utan verkligt starka skäl. Man kan knappast säga att här förebragts tillräckliga skäl. En undersökning har gjorts inom tillsynsmyndigheten över vad det skulle kosta att förlänga tiden för att utge den högre tilläggssjukpenningen ända upp till 150 dagar. Det blir en stor kostnadsökning. Nu är denna undersökning ute på remiss, och det är då skäl att avvakta resultatet därav. Det torde vara klokast att inte på grund av enskilda motioner om små missförhållanden göra en ändring i den samordning, som dock har befunnits vara en ryggrad i denna sociala anordning. Det är möjligt att det vid den undersökning, som jag nyss nämnde, och även i andra sammanhang kommer fram några omständigheter, som medför att man senare kan ta upp denna fråga tillsammans med andra saker som behöver ändras. Men utskottet anser knappast att detta kan vara lämpligt att göra annat än på ett samordnat sätt.

Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NORLING (k):

Herr talman! Vad herr Mannerskantz nu sade stämmer inte riktigt med utskottets motivering i övrigt. Herr Mannerskantz säger, att kostnadsskäl gör att man inte kan gå in för att i detta fall ändra samordningen, men i utlåtandet säges — och det sade herr Mannerskantz också när han började sitt anförande här — att det inträffar endast mycket få fall, som här kan komma i fråga. På grund härav ansåg utskottet, att man här inte behövde göra någon ändring. Hur kostnadsskäl kan inverka på dessa få fall kan jag inte alls förstå.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Jag kan väl få tala även om sådant som inte utskottet skrivit upp! Skall man göra en fullständig ändring av alltsammans, kostar det mycket pengar, det fick vi en uppgift om inom utskottet; men just för det fall som herr Norling här har framfört kan det inte bli så mycket. Gör man emellertid ändringar i samordningen här även i de övriga avseenden som bör beaktas på samma gång, måste man räkna med att kostnaderna får en mycket betydande storleksordning, och därför måste man noga överväga innan man gör en sådan allmän ändring som kan vara motiverad för att medföra att olägenheterna upphör.

Under fjolåret avgav andra lagutskottet ett utlåtande som berörde samordningen, i vilket man gjorde ett allmänt uttalande om att ruckningar på samordningen inte borde göras annat än efter ytterligare tids erfarenheter och noggranna undersökningar. Jag tror nog att det fall, som herr Norling motionerat om, utan vidare kommer att tas med i den allmänna översynen. Men det kan inte vara lämpligt att göra en isolerad ändring här hux flux, ty då får man väl göra andra ändringar för sig, och det är inte så det brukar gå till i den svenska riksdagen och i den svenska förvaltningen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutat, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 6, i anledning av väckta motioner om ändringar i familjebidragsförordningen m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. grunderna för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 7, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Andra lagutskottet hade till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 326, i första kammaren av herrar *Birke* och *Sveningsson* samt nr 410 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte

a) antaga i motionerna infört förslag till ändrad lydelse av 2 § förordningen den 14 december 1956 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

b) besluta att den som bilaga till förordningen den 14 december 1956 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor fogade tabellen skulle ändras på sätt i motionerna angivits.

I motionerna hade innebörden av den föreslagna ändringen av statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna angivits vara, att bidraget vid jämförelse med gällande bestämmelser skulle bli något högre vid en mer betydande och något lägre vid en ringa arbetslöshet.

Utskottet hade i det nu ifrågakvarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, I: 326 och II: 410, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius*, som under åberopande av innehållet i förevarande motioner, I: 326 och II: 410, ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall i huvudsaklig del till motionerna måtte för sids del

a) antaga i reservationen infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 14 december 1956 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

b) besluta att den som bilaga till förordningen den 14 december 1956 om

statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor fogade tabellen skulle ändras på sätt i reservationen angivits.

Herr *MANNERSKANTZ* (h):

Herr talman! Den motion som här behandlas, återkommer, tror jag, fjärde året i rad och går ut på att man skall göra en anordning med statsbidraget till arbetslöshetskassorna som verkar på det sättet, att när det är en relativt ringa arbetslöshet skall staten inte belastas med onödigt stora utgifter för denna sak.

Första initiativet till en sådan ändring togs av 1950 års besparingsutredning. Sedan tillsattes år 1951 en utredning om arbetslöshetsförsäkringens allmänna utformning, och i direktiven till den utredningen anförde vederbörande statsråd, att det borde övervägas huruvida det var möjligt att i högre grad än som vore fallet utforma bidragsgrunderna så, att statsbidrag under full sysselsättning utginge med förhållandevis ringa belopp för att stiga vid större arbetslöshet.

Dessa önskemål har den föreliggande motionen försökt tillgodose på det sättet, att den föreslår att grundstatsbidraget skall sättas till 1: 50 i stället för som nu till 2: 25, och att tilläggsbeloppen inte skall vara 25 öre för varje hel krona varmed daghjälpens överstiger 5: 50, utan 15 öre, och maximeras till 3: 30 i stället för 5 kronor. I gengäld föreslås höjning av daghjälpbidragen och de olika bidragen till familjemedlemmarna. Vid en ökad arbetslöshet, då kassorna verkligen tas i anspråk, bleve därför inte några av de arbetslösa lidande.

De olika arbetslöshetskassornas fonder har numera börjat komma upp till så stora belopp, att de måste sägas vara mycket betryggande. Jag tycker att det även ur den synpunkten är onödigt att fondera mer och mer. Det talas ju ständigt om att vi lever i den fulla sysselsättningens regim, och därför kan det väl vara lämpligt att man tar hänsyn till detta vid utformningen av bidraget till arbetslöshetskassorna. Det kan dessutom meddelas här, att på femte och sjätte huvudtitlarna finns upptagna an-

Om provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.

slag till arbetslöshetens bekämpande i olika former med belopp som betydligt överstiger 120 miljoner kronor — i en tid då full sysselsättning råder.

Nu är jag på det klara med att denna motion blivit avslagen så många gånger att det väl inte blir annat resultat i dag heller. Jag hade trott att andra lagutskottet och kammaren skulle tröttna, om motionärerna var uthålliga med denna sak, och i förhoppning att detta så småningom kan bli fallet dristar jag mig, herr talman, ändå att yrka bifall till den reservation som är fogad till utskottsutlåtandet.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Det är riktigt, som herr Mannerskantz säger, att denna motion har återkommit år från år och blivit avslagen varje år. Anledningen till att vi inte kan acceptera den linje, som motionärerna företräder, är att den nuvarande formen för statsbidraget bygger på att bidraget skall vara mindre, när vi har en mindre arbetslöshet, och större, när vi har en större arbetslöshet. Det ligger ju i sakens natur, att om en arbetslöshetskassa har ett mycket litet procenttal arbetslösa, har kassan lättare att klara den utgiften med ett mindre statsbidrag än om halva yrkesgruppen plötsligt kommer ut i arbetslöshet. Då tömmer man ju praktiskt taget arbetslöshetskassan, och det behövs statsbidrag i större utsträckning. Detta är motivering till att vi inte kan följa motionärerna i år heller.

Jag ber, herr talman, att med vad jag här anfört få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Jag vill endast i anledning av vad herr Svensson sade tillägga, att om det blir en större arbetslöshet bör man inte lita enbart till arbetslöshetskassorna, utan då måste det tas till andra åtgärder. Då måste man i tid se till att här kommer i gång antingen arbeten från beredskapsstaten, som ju om jag

minns rätt rör sig om någon miljard — för dessa arbeten finns arbetsobjekt fördelade över hela landet — eller vägarbeten, som ropar efter verkställande litet varstans i landet. Jag skulle, herr talman, vilja utgå ifrån, att skulle det visa sig att arbetslösheten tenderar att bli av en allvarlig storleksordning, skall man inte lita till att fonderna i arbetslöshetskassorna skall klara den saken, utan då måste man laga så att människorna kommer i arbete. Det är en rationellare modell.

Herr SVENSSON, AXEL (s):

Herr talman! Till herr Mannerskantz vill jag endast säga att jag noterar med mycket stor tillfredsställelse det uttalande herr Mannerskantz här fälde, nämligen att samhället, om det blir en verklig påfrestning ur arbetslöshetssynpunkt och arbetslöshetskassorna icke räcker till, då mönstrar sina resurser för att hjälpa arbetslöshetskassorna. Jag tycker att detta är ett mycket gott uttalande från herr Mannerskantz' sida, och jag hoppas att vi kan följa det om vi skulle komma i den olyckliga belägenheten att vi får en stor arbetslöshet.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de därunder förkomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Om provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner om en provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förcheft fyra in-

Om provisorisk förbättring av folkpensionerna m. m.

om riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 325 i första kammaren av herrar *Norling* och *Öhman* samt nr 393 i andra kammaren av herr *Senander* m. fl.,

dels motionen nr 1 i andra kammaren av herr *Spångberg* m. fl.,

dels ock motionen nr 55 i andra kammaren av herr *Senander* m. fl.

I motionerna I: 325 och II: 393 hade yrkats, att riksdagen måtte besluta om en provisorisk höjning av allmän ålderspension, tilläggs-pension, änkepension eller hustrutillägg för år räknat med 160 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjöte ålderspension eller tilläggs-pension eller vars hustru uppbytte hustrutillägg, och 200 kronor för annan pensionsberättigad, samt att bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 om bidrag till änkor och änklingar med barn skulle höjas med 160 kronor för år.

Motionen II: 1 utmynnade i ett yrkande, att riksdagen skulle besluta sådan ändring av lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn, att bidrag utginge till den som handhade den verkliga vården av barnet.

I motionen II: 55 hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag snarast möjligt i syfte att åstadkomma full jämställdhet mellan invalidpensionärer och ålderspensionärer.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner,

1. I: 325 och II: 393,
2. II: 1 samt
3. II: 55,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

På framställning av herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar beslöts att utlåtandet skulle företagas till avgörande punktvis.

Punkten 1

Herr NORLING (k):

Herr talman! Den fråga, som framförts i motionerna 325 i denna kammare och 393 i andra kammaren om en provisorisk förbättring av folkpensionerna redan innevarande år, avstyrkes av utskottet under hänvisning till att chefen för socialdepartementet redan har utlovat en proposition under innevarande års riksdag. Men även om riksdagen beslutar i enlighet med allmänna pensionsberedningens förslag, kommer ju en höjning av folkpensionerna inte till stånd förrän den 1 juli 1958, således nästa år. Jag kan inte heller tänka mig att Kungl. Maj:t i en kommande proposition skall föreslå någon tidigare utgångspunkt för höjning av pensionerna.

Den i motionerna föreslagna höjningen för berörda pensionärer med 160 respektive 200 kronor föreslås utgå redan under innevarande år, således som en förstärkning av årets pensioner. Den förstärkning, som utbetalades under förra året, och de löften, som gavs från alla partiets sida under förra årets valrörelse om en snabb förbättring av folkpensionerna, uppskattades utan tvivel av alla folkpensionärer. De förväntar givetvis också att givna löften uppfylles. En provisorisk förstärkning av folkpensionerna även i år är nog vad folkpensionärerna väntar, och denna skulle hälsas med stor tillfredsställelse av dem.

Att behovet av en förstärkning är stort framgår av allmänna pensionsberedningens enhälliga betänkande om en höjd grundpension.

Herr talman! Med det sagda ville jag hemställa, att riksdagen med instämmande i motionerna 325 i denna kammare och 393 i andra kammaren i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om snara åtgärder i motionens syfte.

Herr SVENSSON, AXEL (s):

Herr talman! Av utskottets motivering framgår att skälen för att utskottet inte har velat biträda motionärerna är att ett pensionsbetänkande nyligen framlagts

Om upphävande av byggnadsregleringen m. m.

och är ute på remiss. I detta betänkande föreslås förbättringar inte endast av folkpensionerna, utan även förbättringar av änke- som änklingsbidragen, som motionärerna här har fört fram. Därför har vi i utskottet ansett att denna fråga bör få vila tills den stora frågan kommer fram och vi får se vad riksdagen beslutar i det sammanhanget. Det är sålunda inte från vår sida någon brist på intresse för de önskemål, som kommit till uttryck i motionerna. Vår inställning motiveras helt av att riksdagen bör vänta på en verkligt radikal lösning, som kommer att gå långt utöver motionernas yrkande.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NORLING (k):

Herr talman! Vad herr Svensson sade om att vi får ett ännu mera omfattande förslag är naturligtvis riktigt, och vi hoppas att riksdagen skall anta det förslag, som allmänna pensionsberedningen lagt fram om folkpensionernas förbättring. Men det gäller ju att få till stånd en förbättring redan i år. Förra året ansåg riksdagen att läget var sådant, att man måste förbättra folkpensionerna. Folkpensionärerna behövde verkligen den förstärkningen. Jag föreställer mig att läget nu inte blivit bättre, utan snarare tvärtom. Varför inte då bifalla den av oss föreslagna förstärkningen av folkpensioneringen för innevarande år?

Jag vidhåller således mitt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr förste vice talmannen, att därunder yrkats dels att vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr Norling, att riksdagen skulle, med instämmande i motionerna I: 325 och II: 393, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snara åtgärder i motionernas syfte.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 2 och 3

Vad utskottet hemställt bifölls.

Om upphävande av byggnadsregleringen m. m.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 5, i anledning av väckta motioner om upphävande av byggnadsregleringen m. m.

Tredje lagutskottet hade behandlat de inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motionerna nr 335 i första kammaren av herr Birke samt nr 403 i andra kammaren av herr Magnusson i Borås.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte

A. besluta att byggnadsregleringen skulle upphävas från och med utgången av år 1957 samt sålunda antaga följande

Förslag

till

lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas att lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete skall äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1957.

B. uttala,

dels att den ekonomiska politiken, skattepolitiken, bostadspolitiken och kommunikationspolitiken borde utformas så, att man främjade en företagslokalisering varigenom en lämplig befolkningsbalans mellan större städer och landsbygd kunde åstadkommas,

dels att den rådgivande verksamhet i lokaliseringsfrågor som redan nu bedrevs borde ytterligare intensifieras.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner I: 335 och II: 403 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Om upphävande av byggnadsregleringen m. m.

Reservation hade anförts av herrar *Osvald, Ebbe Ohlsson, Johnsson* i Kastanjegården, *Carlsson* i Stockholm och *Munktell*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 335 och II: 403, för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång för byggnadsarbete.

Härigenom förordnas att lagen den 30 juni 1943 om tillståndsvång för byggnadsarbete, vilken enligt lag den 18 maj 1956 (nr 222) gäller till och med den 30 juni 1958, skall upphöra att äga giltighet från och med den 1 april 1958.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! I det utlåtande, som nu föreligger till behandling, säger utskottet bl. a., att »byggnadsregleringen icke bör bibehållas längre än de samhällsekonomiska förhållandena kräver». Jag tror att det är en uppfattning, som det råder en ganska stor enighet om. Frågan är bara: Hur skall de samhällsekonomiska förhållandena vara beskaffade, för att byggnadsregleringen skall kunna upphävas?

Enligt min mening är situationen för närvarande sådan, att man mycket väl skulle kunna upphäva byggnadsregleringen tämligen snart. Genom den ekonomiska politik, som nu föres, och framför allt genom kreditrestriktionerna begränsas ju faktiskt investeringarna i mycket hög grad. Man kan med fog göra gällande, att de investeringar, vilka kommer till stånd, endast är sådana, som ur företagsekonomiska synpunkter verkligen är synnerligen berättigade. Visserligen är det sant att investeringsönskemålen är betydande, men så länge vi över huvud taget har en byggnadsreglering, måstet vi räkna med att önskemålen kommer att vida överskrida den ram, som man måste dra upp för investeringarna. Enligt min mening befin-

ner vi oss för närvarande i en sådan ekonomisk situation, att byggnadsregleringen inte längre behöver bibehållas såsom ett vapen i samhällets händer för att reglera investeringarna.

Den andra uppgiften, som byggnadsregleringen skulle ha, är att verka säsongutjämning. Det argumentet har också spelat en betydande roll i debatten om byggnadsregleringen. Det är givetvis ett mycket väsentligt önskemål, att byggnadsarbetet skall kunna pågå utan alltför stora säsongväxlingar. I det avseendet har det emellertid under senare år blivit helt annorlunda än det var förr i tiden. De stora företagen har intresse av att kunna ha både sin administrativa personal och sin maskinuppsättning i gång året runt. Därför byggs det ju av rent tekniska och ekonomiska skäl mycket mer på vintern nu än man gjorde förr i tiden. Det är denna utveckling, som i stort sett har åstadkommit den utjämning i byggnadsverksamheten vi kunnat konstatera på senare år. Att byggnadsregleringen inte haft så särskilt stort inflytande därpå kan man utläsa ur de siffror, som vi för närvarande har i fråga om arbetslösheten. I januari månad var det 17 000 arbetslösa byggnadsarbetare, trots att vi har byggnadsregleringen och igångsättnings-tillstånden och sålunda kan reglera sysselsättningen på ett annat sätt än tidigare. Jag tror därför att vi av den nuvarande situationen kan dra den slutsatsen, att byggnadsregleringen medför en viss stelhet och är till skada för sysselsättningen inom byggnadsområdet.

Slutligen har på senare tid tillkommit ytterligare ett argument för att bibehålla byggnadsregleringen. Det är att man medelst byggnadsregleringen kan inverka på industriens lokalisering. Lokaliseringsfrågan debatterades vid förra årets riksdag. Jag skall därför nu inte alls ingå på den i detalj utan vill endast understryka, att om man genom att tillämpa byggnadsregleringens bestämmelser förhindrar ett bygge på en plats, som ur företagsekonomisk synpunkt är lämplig, vidtar man en åtgärd som i längden ur samhällsekonomisk

Om upphävande av byggnadsregleringen m. m.

synpunkt måste sägas vara felaktig. Var ett företag bör ligga bedöms dock alltid bäst av det företag som skall svara för den verksamhet som är knuten till investeringarna i byggnader. Det är därför ur ekonomisk synpunkt och med hänsyn till utvecklingen felaktigt att medelst byggnadsregleringen söka påverka industriens lokalisering till platser, där det kanske inte finns företags-ekonomiska förutsättningar i samma utsträckning som på annan ort.

Jag kommer, herr talman, till den uppfattningen, att det för närvarande skulle vara till stor fördel för utvecklingen i vårt land, om man avskaffade byggnadsregleringen så snart ske kan och gäve mera frihet även åt denna gren av det ekonomiska livet. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr LINDAHL (s):

Herr talman! Byggnadsregleringen är en av de frågor som riksdagen diskuterar åtminstone en gång om året. De debatter som förts här i denna fråga har emellertid aldrig åstadkommit någon enighet i riksdagens uppfattning. Att döma av den reservation som nu föreligger och det anförande som herr Osvald hållit torde väl någon enighet inte kunna komma till stånd denna gång heller.

Den kompromiss som reservationen presenterar har i varje fall skjutit fram motionärernas tidpunkt för byggnadsregleringens avskaffande tre månader i tiden. Därmed kommer reservanternas snubblade nära den tidpunkt, då enligt riksdagens tidigare beslut frågan om byggnadsregleringens fortbestånd skall tas upp till avgörande. Den nu gällande lagen upphör nämligen den 1 juli 1958. Det är sålunda bara två månader som skiljer, jämfört med den tidpunkt då reservanternas vill att byggnadsregleringen skall avskaffas. Jag tycker nog att det är litet misshushållning med krafterna, då man nu inleder denna lät vara milda attack gentemot byggnadsregleringen, eftersom frågan ju ändå kommer upp till avgörande inom en så näralliggande framtid.

Hur en eventuell ny lag om byggnadsreglering kommer att se ut, vet vi i dag inte mycket om. Det torde med all önskvärd tydlighet framgå att tredje lagutskottet inte har någonting emot att byggnadsregleringslagen avskaffas om förhållandena tillåter. Detta har utskottet sagt åtminstone tvenne år i följd. I sitt nu föreliggande utlåtande hävdar utskottet emellertid, att lagen tills vidare är erforderlig. Det ekonomiska läget är enligt vår uppfattning allttjämt sådant, att det inte är möjligt att släppa byggnadsverksamheten fri. Reservanternas har givetvis rätt i att det för närvarande inte är så lätt att låna upp pengar till investeringar i byggnader. Denna svårighet att låna pengar innebär självfallet en restriktion av viss betydelse. Men händelseutvecklingen har ju ändock under de senaste åren bevisat att byggnadsregleringen behövs som en komplettering till de andra restriktiva åtgärder för investeringsbegränsning som föreligger.

Reservanternas själva omnämner t. ex. att kommunerna kan bli farliga om byggnadsregleringen upphör. Kommunerna har gott om pengar, säger reservanternas, varför den faran föreligger att de kan sätta i gång med en mångfald byggnadsföretag. Därför måste man lära kommunerna att ta skeden i vacker hand. Ja, det kan man ju alltid säga, men med det ackumulerade behov, som föreligger i fråga om kommunalbyggen, tror jag, att om byggnadsregleringen utan vidare försvunne, skulle det bli ett kommunalt byggande utan hämningar. Alla kommuner har väl inte pengar utan måste låna, men de kommuner, som kan det, kommer säkerligen att uppfylla sina gamla önskemål i fråga om olika lokaler. Om jag ser på det landsting, som jag själv tillhör, föreligger där säkerligen inga starkare betänkligheter mot att förvandla de många miljoner, som landstinget har sparat, till lasarett, vårdhem för kroniskt sjuka, yrkesskolor och allt det andra, som man faktiskt hållit på att planera för under tio, tjugu år.

Jag tror inte heller att reservanternas sakligt kan bestrida att byggnadsregleringen betyder åtskilligt, då det gäller

Om upphävande av byggnadsregleringen m. m.

säsongarbetslösheten och en förkortning av byggnadstiderna. Tyvärr är det ju så, att vi alltjämt har en viss vinterarbetslöshet inom byggnadsfacket, och jag tror att denna arbetslöshet med all sannolikhet skulle bli betydligt större, om man finge alldeles fritt utveckla byggnationen. Om exempelvis alla påtänkta byggen sättes i gång under första kvartalet ett år, så betyder detta att största delen av dessa byggnader är färdiga eller i det närmaste färdiga till kommande vinter, och då har man sannolikt på grund därav en betydande arbetslöshet, ty det är inte alls säkert att det finns nya byggnadsobjekt, som då står klara att ges åt dem som går arbetslösa inom byggnadsbranschen. Att byggena sålunda kommer i gång vid olika tidpunkter tror jag betyder ofantligt mycket, då det gäller att utjämna säsongarbetslösheten.

Vidare kan väl heller inte den rådgivningsverksamhet, som arbetsmarknadsstyrelsen bedriver i fråga om lokalisering av industrier, fränkännas all betydelse.

Jag tror vi är ense om att denna lokalisering bör vara frivillig. Företagare bör inte tvingas att slå sig ned på orter som de av olika anledningar inte kan acceptera, men det finns all anledning att tro — och jag vet det för övrigt av erfarenhet ifrån mitt eget hemlän — att arbetsmarknadsstyrelsen kan vara en mycket god hjälp för att få industri till i det fallet svältfödda kommuner. Den kan ofta genom överläggningar med respektive arbetsgivare få dem att förstå, att det ur arbetsmarknadspolitiska synpunkter och av andra anledningar går an att slå sig ned på en viss plats.

Detta är några av de synpunkter som vi har anfört. Jag tror inte att vare sig reservanterna eller utskottets talesmän har någon anledning att förlänga denna diskussion, ty det finns ju allt hopp om att vi kan fortsätta den nästa år. Vi får väl då försöka att göra så bra som möjligt, och jag tror att man i tredje lagutskottet skulle vara glad åt om man då kunde komma överens. Jag vet inte hur det går, men hoppas kan man ju alltid göra.

Ja, herr talman, jag har härmed anfört de synpunkter som varit vägledande för oss vid behandlingen av denna motion, och jag ber sålunda att få yrka bifall till utskottets hemställan om avslag på motionen

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Då herr Lindahl säger att det är misshushållning med kraft att föreslå att lagen skall upphävas den 1 april nästa år, alltså tre månader innan dess giltighetstid utgår, och att vi i alla fall får tillfälle att behandla frågan vid nästa års riksdag, vill jag bara påpeka, att om riksdagen i dag skulle fatta beslut om att lagen skall upphävas, skulle vi inte behöva ägna någon tid åt denna fråga vid nästa års riksdag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Osvald* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad tredje lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 5, röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att en-

Interpellation om beredande åt bostadssökande i Stockholm av sysselsättning och bostäder å annan ort

ligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Osvald* begärde rösträkning, verkställdes nu votering med dels omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;
Nej — 39.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Interpellation om beredande åt bostadssökande i Stockholm av sysselsättning och bostäder å annan ort

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (bf) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Under senaste tiden har vid upprepade tillfällen i pressen refererats kraftiga protester från bostadssökande i Stockholm mot att vattenfallsstyrelsens personal beviljats förtur till nya lägenheter i de västra ytterstadsdelarna. Den irriterade stämning som vid detta och liknande tillfällen kommer till synes bland de s. k. bostadslösa i huvudstaden utgör en påminnelse om de väldiga svårigheter som uppstått genom att tillgången på sysselsättning där är vida större än tillgången på bostäder. Det är under sådana förhållanden nära nog otroligt, att man alltjämt på ledande håll inom Stor-Stockholm umgås med planer på en än mer markerad utbyggnad av möjligheterna till sysselsättning såsom framgår av ett i gårdagens tidningar refererat uttalande från den s. k. Stor-Stockholmsdelegationen. Här i understrykes, enligt referatet, att »det är fel att som nu principiellt motarbeta inflyttning och nyetablering av företag i Stor-Stockholm». Enligt delegationens mening är det ett allmänt samhällsin-

teresse att takten för Stor-Stockholms utbyggnad ökar och att huvudstaden får en större andel än hittills av de samlade investeringarna.

Sedan några år pågår inom arbetsmarknadsstyrelsen ett arbete i avsikt att lokalisera industriell sysselsättning till orter, där en bosättning under goda sociala förhållanden — särskilt då det gäller egnahem — är lättare att ordna än i stockholmsområdet med dess markbrist och svåra trafikförhållanden; detta för att uppnå en bättre balans i bebyggelsen och befolkningsfördelningen. Denna lokalisering stöter emellertid på betydande motstånd i vissa fall. Då det gäller en eventuell utflyttning av ett företag från stockholmsregionen strandar detta ofta på att företagaren tvivlar på möjligheten att få sin yrkeskunniga personal med till den nya förlägningsplatsen. I ett sådant läge är det givetvis av betydelse att kunna peka på nya möjligen framkomliga vägar för att underlätta denna betydelsefulla lokalisering. Möjligheter borde exempelvis öppnas för arbetsmarknadsstyrelsen till ett samarbete med bostadsförmedlingen i Stockholm, som bland sitt klientel bör ha ett stort antal yrkesverksamma personer, vilka skulle kunna bjudas anställning och bostad på annan ort. Särskilt gäller detta ungdomarna, vilka nu vid besök på förmedlingen får nöja sig med beskedet, att de måste vänta cirka fyra år på lägenhet. Många för att inte säga de allra flesta av dem kan på sin höjd vänta att så småningom få en bostad i angränsande kommuner eftersom stockholmsområdets bostadsbebyggelse måste förläggas långt utanför huvudstadens gränser. De kommer sålunda under alla omständigheter att nödgas anpassa sig efter en ny miljö, varför en flyttning till annan ort knappast kan komma att kräva någon större omställning. Möjligheterna att på detta sätt underlätta en hygglig bosättning för de unga borde vara bostadsförmedlingens första omsorg.

För de industriella företag som ej kan tillåtas expandera i stockholmsområdet

Interpellation om beredande åt bostadssökande i Stockholm av sysselsättning och bostäder å annan ort

borde det vara en fördel att vid utflyttning eller förläggning av deltillverkningar till annan ort kunna medföra arbetskraft, rekryterad ur bostadskön. Bostäder på den nya orten bör givetvis ordnas av företaget och den mottagande kommunen i samarbete med de statliga myndigheterna.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande fråga:

Är herr statsrådet villig medverka till ett samarbete mellan arbetsmarknadsstyrelsens lokaliseringsbyrå och bostadsförmedlingen i Stockholm i syfte att bereda bostadssökande i huvudstaden sysselsättning och bostäder utanför stockholmsområdet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 407, av herr *Bengtson* och herr *Andersson, Alvar*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt;

nr 408, av herr *Kronstrand* och herr *Olofsson, Uno*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 21 december 1945 (nr 823) om nöjesskatt;

nr 409, av herr *Werner* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; och

nr 410, av herr *Sörlin* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 13.17.

In fidem
G. H. Berggren

Bilaga.

Herr talman! Mot bakgrunden av den föreslagna höjningen av licensavgiften från 20 till 30 kronor har herr Sörlin i en interpellation till mig riktat några frågor, som rör mottagningsförhållandena för rundradio i landets glesbygder.

Först frågar interpellanten om det finns tekniska möjligheter för licensbetalarna i glesbygder, som saknar telefon, att ta in program 2. Vidare önskar herr Sörlin en redogörelse för vilka förbättrade lyssnarmöjligheter som kommer att

skapas för glesbygdens folk inom ramen för de utbyggnadsplaner för rundradio-rörelsen, som är uppgjorda för de närmaste fem åren. Ytterligare frågor interpellanten om jag finner det tänkbart att genomföra en differentiering av licensavgiften så att det pris, som radiolyssnarna i de i fråga om mottagningsförhållanden sämst ställda glesbygderna betalar, bättre korresponderar mot de förmåner, som dessa är i tillfälle att åtnjuta genom licensavgiften. Om så inte är

fallet, vill herr Sörlin slutligen veta vilka åtgärder jag överväger för att investeringsvägen så snabbt som möjligt förbättra dessa licensbetalares lyssnarmöjligheter.

Till en början vill jag erinra något om hur utbyggnaden av rundradioverksamheten enligt statsmakternas beslut är upplagd.

Riksprogrammet distribueras sedan länge i huvudsak via ett antal sändare på lång- och mellanvägsbandet. Dessa ger emellertid icke tillfredsställande mottagningsmöjligheter över hela landets yta. De kanaler, som Sverige fått sig anvisade på dessa våglängdsband, kan ge högst två tredjedelar av befolkningen fullgod mottagning. Som ett komplement till den trådlösa distributionen av riksprogrammet inom områden med otillfredsställande mottagningsförhållanden, har sedan år 1947 pågått utbyggnad av ett nät för högfrekvent trådradio.

Till 1955 års riksdag framlades förslag om införande av dubbelprogram i rundradion. I enlighet med detta förslag, som inte föranledde någon erinran från riksdagen, skall distributionen av det nya programmet ske med frekvensmodulerad ultrakortvåg — kallad FM — i de delar av landet, där mottagningsförhållandena för riksprogrammet är goda. För landet i övrigt, där det alltså gäller att även förbättra möjligheterna att lyssna på program 1, skall programmen spridas genom en fortsatt utbyggnad av trådradio. I samband med att denna vidareutbyggnad beslöts, fastslogs den s. k. självfinansieringsprincipen för rundradiorörelsen. Den innebär i korthet, att inom ramen för licensinkomster skall rymmas icke endast driftkostnaderna utan även investeringsutgifterna. I årets statsverksproposition har lagts fram förslag som gör det möjligt att överskott, som kan uppstå för vissa år, reserveras för rundradiorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förmår täcka utgifterna. Härigenom får rundradiorörelsens budget närmast karaktären av en specialbudget. Enligt de planer som nu gäller, omfattar trådradioområdena hela norra Sverige till och med Hälsingland, norra delen av Dalarna samt större delen

av Värmland, dock med undantag av tre särskilda FM-områden, nämligen runt Boden, Sundsvall och Östersund. Trådradio byggs vidare ut i sydöstra hörnet av landet, omfattande ungefär Kronobergs, Blekinge och södra delen av Kalmar län samt Öland och Gotland. Slutligen finns det några mindre trådradioområden i mellersta Sverige, bl. a. i norra Bohuslän samt i trakten runt Sala.

Den för abonnenterna viktigaste skillnaden mellan de båda sändningsmetoderna är att ultrakortvågssändning förutsätter att abonnenten anskaffar en ny mottagare eller FM-tillsats, under det att trådradion inte fordrar någon sådan nyanskaffning. Trådradion kan alltså sägas vara det för abonnenten fördelaktigaste systemet ur ekonomisk synpunkt. Å andra sidan blir statens investeringar större för trådradio än för FM. Om man jämför investeringskostnaderna för de båda systemen enligt de nu aktuella planerna, finner man, att utbyggnaden i trådradioområdena kostar staten i genomsnitt ungefär sju gånger så mycket som utbyggnaden i FM-områdena, räknat per licensbetalare inom respektive områden. Denna stora skillnad sammanhänger bl. a. med att kostnaderna under alla förhållanden blir mycket större i de glest befolkade landsdelarna än i tätbefolkade trakter.

Med hänsyn till de stora kostnaderna för radiodistributionsnätets utbyggnad i glesbygderna kan den föreslagna höjningen av radiolicensavgiften till 30 kronor i själva verket sägas vara en förutsättning för att alla, som bor i dessa glesbygder, inom rimlig tid över huvud skall kunna få tillfredsställande mottagningsförhållanden och möjligheter att lyssna på radioprogrammen.

På interpellantens första fråga kan jag svara, att tekniska möjligheter finns att installera trådradioanslutning även hos licensbetalare, som inte har telefon. Den av statsmakterna beslutade utbyggnaden av trådradionätet innebär också, att alla trådradioabonnenter — även sådana som bor i hus utan telefon — ska få trådradio. Det är emellertid att märka, att trådradioanläggningen för en abonnent, som saknar telefon, blir avse-

vårt mycket dyrare och mer arbetskrävande än för abonnenter, som redan är anslutna till telefonnätet. En särskild ledning måste nämligen dras fram från telefonnätet. Televerket har ansett sig böra i en första etapp ansluta radioabbonenter i sådana hus, som redan har anslutning till telefonnätet. Härigenom har inom ramen för tillgängliga resurser det största möjliga antalet trådradioanslutningar kunnat uppnås.

Antalet radioabbonenter med otillfredsställande mottagningsförhållanden uppskattades år 1955 till 850 000. Av dessa har nu ungefär 220 000 erhållit anslutning till trådradionätet. Omkring 350 000 av de återstående beräknas få goda mottagningsmöjligheter genom de nytillkommande ultrakortvågsstationerna. Det återstår alltså f. n. inom de missgynnade områdena cirka 280 000 radioabbonenter, som skall få trådradioanslutning. Av dessa bor f. n. uppskattningsvis 100 000 i hus utan telefon. Det är sannolikt, att televerkets resurser i fråga om arbetskraft och materiel räcker till för att under den närmaste femårsperioden ordna trådradio åt så gott som alla dessa 280 000 abonnenter. Genom självfinansieringsprincipen och den föreslagna höjningen av licensavgiften till 30 kronor ges också det finansiella underlaget för tilldelning av erforderliga investeringsmedel för ändamålet.

Interpellanten har ifrågasatt en differentiering av licensavgifterna, så att radiolyssnare i de f. n. sämst ställda glesbygderna skulle få betala en lägre avgift än övriga. Bortsett från de principiella betänkligheter som kan hysas mot en anordning som innebär att de, som åsamlar rörelsen de största kostnaderna, skall

bidra med mindre belopp än andra, är en sådan lösning otänkbar av rent praktiska skäl. Det är nämligen mycket svårt, för att inte säga omöjligt, att numera ange några geografiska gränser mellan områden som har goda mottagningsmöjligheter och sådana som har dåliga. Utbyggnaden av distributionsnätet pågår samtidigt över hela landet, och gränserna mellan gynnade och missgynnade områden flyttas ständigt. Härtill kommer, att det inom ett och samma geografiska område kan finnas både gynnade och missgynnade radioabbonenter. I de områden, där trådradionät byggs ut, kommer de radioabbonenter, som bor i hus med telefon, att bli gynnade i förhållande till de övriga, till dess att även de sistnämnda fått trådförbindelse med telefonnätet. Fördelningen mellan gynnade och missgynnade radioabbonenter förändras ständigt, och det skulle under sådana omständigheter bli praktiskt taget omöjligt, att administrera licensuppbörden med en differentierad avgift, då en sådan skulle kräva en individuell prövning av apparatinnehavarnas mottagningsmöjligheter.

Beträffande herr Sörlins allra sista fråga om vilka åtgärder jag överväger för att förbättra lyssningsmöjligheterna i glesbygderna vill jag såsom min mening framhålla, att trådradion bör byggas ut i den takt som televerkets resurser medger. Vid avvägningen mellan investeringarna för trådradio och FM håller jag före, att trådradioutbyggnaden i glesbygderna i görligaste mån bör ges förtur framför FM-utbyggnadens andra etapp, d. v. s. utbytet av de provisoriska FM-stationerna mot mera permanenta sådana.